

Національна
академія наук України

Інститут
української археології та джерелознавства
імені М.С.Грушевського

МИХАЙЛО ГРУШЕВСЬКИЙ
MYKHAILO HRUSHEVSKY DIGITAL ARCHIVES

Видавництво "Світ"

<http://svit.gov.ua/>

Михайло ГРУШЕВСЬКИЙ

ТВОРИ у 50 томах

Видавничарада:

Борис ПАТОН – голова
Любомир ВІНАР • Іван ДРАЧ • Аркадій ЖУКОВСЬКИЙ
Іван КУРАС • Володимир ЛИТВИН • Олексій ОНИЩЕНКО
Омелян ПРИЦАК • Френк СИСИН • Ярослав ЯЦКІВ

Головна редакційна колегія:

Павло СОХАНЬ – головний редактор
Ярослав ДАШКЕВИЧ – заст. головного редактора
Ігор ГИРИЧ – відповідальний секретар
Геннадій БОРЯК • Віктор БРЕХУНЕНКО • Іван БУТИЧ
Сергій БЛОКІНЬ • Василь ДАНИЛЕНКО • Микола ЖУЛИНСЬКИЙ
Олександр КУЧЕРУК • Олександр МАВРІН • Ігор МЕЛЬНИК
Надія МИРОНЕЦЬ • Юрій МИЦІК • Всеволод НАУЛКО
Руслан ПИРИГ • Валерій СМОЛІЙ • Ольга ТОДІЙЧУК
Василь УЛЬЯНОВСЬКИЙ • Ярослав ФЕДУРУК

Михайло ГРУШЕВСЬКИЙ

Том 8

Серія
ІСТОРИЧНІ СТУДІЇ ТА РОЗВІДКИ
(1906–1916)

МИХАЙЛО ГРУШЕВСЬКИЙ
MYKHAILO HRUSHEVSKY DIGITAL ARCHIVES

ЛЬВІВ
ВИДАВНИЦТВО
«СВІТ»
2007

ББК 63.3 (4 УКР)
Г91

*Випущено на замовлення Державного
комітету телебачення і радіомовлення України
за програмою «Українська книга»*

*Затверджено Вченою радою
Інституту української археографії та джерелознавства
імені М.С.Грушевського НАН України*

Упорядники Мирон КАПРАЛЬ, Андрій ФЕЛОНЮК

Автори коментарів: О.Вінниченко, Л.Войтович,
М.Капраль, Я.Книш, О.Кулчицький,
С.Панькова, Л.Тимошенко, А.Фелонюк

Видавництво "Світ"

<http://svit.gov.ua/>

ISBN 978-966-603-223-5
ISBN 978-966-603-484-0 (т. 8)

- © Інститут української археографії та джерелознавства імені М.С.Грушевського НАН України, 2007
- © Коментарі, автори, 2007
- © Видавництво «Світ», дизайн та художнє оформлення, 2007

ПОКАЖЧИК

А

А.Ф. — див. Фелонюк
А.Л. — див. Лазаревський
Абдулах, хан 651
Абрамовичі, родина 364, 662
Авакум, старець 570
Аванесов Р., вч. 636
Австрія (Австрійська монархія) XIV, 249, 261, 309, 312, 333–334, 336–337, 352, 371, 623, 649
Австро-Угорщина (Австро-Угорська монархія) VII, XII, 648, 657–658, 663, 676, 679, 716
Агій, отаман 146–147
Адашев, воевода 111
Адріан, московський патріарх 592
Адріатицьке море 211
Азов, м. 155–158
Айдар, р. 152
Акерман (суч. Білгород-Дністровський), м. 606
Алатир, укріплення 150
Александр, великий кн. литовський 644
Александрова Г.А., вч. 687, 690
Александровъ, ймов. — див. Чубинський П.
Алексій (Лавров-Платонов Олександр), митрополит 572, 705
Альбовский Е., вч. 140
Альбрехт Відважний, герцог 338, 651
Альпи 211
Амстердам, м. 592
Англія 45, 50
Андреев Василий, козак 146
Андріанов П.М., вч. 609
Андрієвський Олексій (Андрієвский А.), вч. 259, 365, 633, 634, 636, 663, 710
Андріївка, с. 595
Андрій, апостол 572
Андріяшев О. (Андріяшев А.М.), вч. 260, 638
Андрузький Юрій (Андрузький Георгій), студент 388–390, 396–397, 403, 414, 426, 444, 471, 479, 493, 496, 500, 519–525, 527–528, 669–670
Андрущенко, студент 424
Анна, дочка воеводи Якшича 652
Анна, дружина Б. Хмельницького 9
Антонович В. (В.А., Antonowicz W.), вч. XII–XIII, XVII–XVIII, 8–9, 93, 101, 186–191, 228, 251–255, 257–258, 260, 341, 354, 362–366, 368–371, 531, 550–551, 553–554, 557–558, 562, 575, 577, 587, 593, 600, 610, 616–621, 637–638, 647, 654–655, 662, 664, 672–674, 681, 685, 687, 689, 691, 706, 708, 710, 717–718
Антонович М., вч. 662–663, 705
Анучин Д., вч. 698
Апостол Данило, гетьман 9, 250, 308, 537
Аравія 382
Арандаренко М.І., вч. 498

Ардашев Н.Н., вч. 698
Аристотель, філософ 117
Аркуша О., вч. 650
Арон, цар 136
Артемівський — див. Гулак-Артемівський
Архангельська губернія 254
Архімович Л.Б., вч. 709, 712
Арцибашев М., вч. 594
Асія, країна 136
Атаманенко В., вч. 599
Атени, м. 593
Афганістан 623
Авонасьев — див. Чубинський П.
Ахтирка, м. 125, 144, 153, 168
Ашанін (Ашанин) П.Л., громадський діяч 411, 671

Б

Бабка, р. 167
Баболінська "юрта", с. 167
Багалій Д. (Багалеї Д.), вч. 140, 169, 259–260, 373, 673, 531, 550, 630, 666, 684–685
Базавлук (Бузулук), р. 161, 344, 347
Байда — див. Вишневецький Д., кн.
Баковецький Йосиф, архимандрит 626
Балтійське море (Німецьке море) 44, 49, 55, 211
Балтійське побережжя 81
Балтський повіт 544, 680
Бальмен Яков де, художник 428, 436, 438, 445, 480
Банат, місцевість XIV, 325, 349, 371,
Бандрівський М., вч. 621
Бандтке Я., вч. 237
Бантиш-Каменський М., вч. 246
Бантш-Каменський (Бантш-Каменський) Д.Н., вч. 101, 246–247, 452, 515, 534, 674
Бар, м. 612
Барабаш Яків, отаман 346
Баранович О.І. (Баранович А.И.), вч. 597, 603
Барановський Б. (Baranowski B.), вч. 624
Барвінський Б. (Barwiński B.), вч. 288, 644, 660, 673
Барвінський О. (Barwiński E.), вч. 531, 547, 619, 671, 683, 692–693, 711
Бардах Ю. (Bardach J.), вч. 596
Барділі Йоганн Вендель, військовий капелан 607
Бардов Александр, студент 407
Барсков Я., вч. 700
Барсов Е.В., вч. 704
Барсов Микола (Барсов Н.), вч. 11, 584, 594, 714
Барське староство (королівщина) 56–57, 109, 142
Бартєнев П.І., вч. 669
Бартошевич Ю. (Bartoszewicz Juliusz), вч. 101–102, 605
Батаква, р. 147
Батий, хан 315
Баторій Стефан, король 16, 152, 600, 614

- Батурич, м. 125, 326
 Батятчи, с. 25
 Бахмут, р. 160
 Бачинський А. Д., вч. 664
 Башилов М. С., художник 445
 Башня, с. 26
 Бевз М., вч. 593
 Бежів, с. 687
 Безбородько Олександр, граф 234, 329, 630
 Безпалій, старшина 9
 Белград, м. 585
 Белев, м. 108
 Белевські, князі 108
 Белецький-Носенко П. (Носенко П.), вч. 245, 634
 Белз (Belz), м. X, 7, 592
 Белзєць, р. 596
 Белзєць, с. 12
 Белзька земля 28–29, 51, 63, 601
 Белзьке воеводство 604
 Белзьке староство (королівщина) 25–26, 29, 46, 52
 Белінський В. Г., літературний критик 634
 Белозёрская Н. А., вч. 630
 Бельський Федір, кн. 90, 652
 Белоусов (Бѣлоусов), полковник 397, 402, 405, 409
 Бендери, м. 648
 Бердибек, хан 651
 Бердичівська маєтність 73
 Бережинський Лаврін, козак 165
 Берестейський повіт 52
 Берестейське староство 338
 Берестейщина 52, 72
 Берестя (Брест), м. 19, 643
 Берлінський М., вч. 246, 634
 Берлін, м. 328, 645, 646, 650
 Бернадська Г., вч. 709
 Бернінгротт Мартин, гравер 607
 Бертрам Русин (Bertramus), купець 359
 Берчун, отаман 147
 Бершадський С., вч. 563, 697
 Бестужев-Рюмін К., вч. 686, 714
 Бельський М. (Bielski M.), хроніст 112–113, 298, 646
 Биби́ков — див. Бібіков
 Бидгощ, м. 51
 Битне, с. 227
 Биховець, його хроніка 295, 645
 Бібіков (Биби́ков) Д. Г., генерал-губернатор 391, 503, 627, 667
 Біднов В. О., вч. 656
 Біла Вежа, м. 194
 Біла Церква (Бѣлая Церков), м. 131, 384, 593
 Білашенко Гришко, козак 164
 Білгород, м. 19, 152–153, 157, 165, 167, 169
 Білгородський повіт 166, 167
 Білецький Л., вч. 642
 Білий Камінь, с. 11
 Білозерка, р. 343
 Білозерський Василь (Бѣлозерскій В.), вч. 387–389, 391, 407–408, 410–411, 413–415, 420, 428, 435–437, 439, 444, 448, 453–458, 460, 462–463, 465, 485–486, 489, 491–493, 497, 503–506, 508–509, 510–511, 513, 519, 522, 524, 527, 666–667, 669–670
 Білозерський Микола (Бѣлозерскій Н.), шл. 448, 457, 461
 Білорусія (Біла Русь) 230, 260, 314, 331, 342, 629, 652,
 Білоусов Іванко, отаман 147
 Білоцерківське староство (королівщина) 47–48, 82, 662
 Біляшевський М. Ф., вч. 178, 182, 259
 Біринська волость 16
 Блажейовський Д., вч. 591, 615
 Бобжинський Міхал, намісник 650
 Боболінський Леонтій, хроніст 9
 Бобрік, с. 157, 160
 Бобрікович Йосиф, ігумен 626
 Богацький П., вч. 605
 Богучар, р. 158, 160–161
 Бодуен де Куртене Я., вч. 717
 Бодяньський О. М. (Матиринка Ісько, Матиринка Ісько), вч. 232, 238, 245, 248–249, 251, 253, 310, 453, 499, 579, 633, 637, 710
 Боїм Павло Дзюрдаї, купець 48, 602
 Боїми, рід 602
 Бойківщина 657
 Болгарія XII, 8, 214, 593
 Болоховська земля 553
 Болхова, р. 153
 Болховитинов Євген, вч. 247
 Болшів, с. 43
 Бона, короля 41, 301, 601
 Бондарчук Т. І., вч. 694–695
 Бонєцький А. (Boniecki), геральдист 101
 Боплан Гійом Левассер де, 83, 142–143, 612–613
 Борецький Йов, митрополит 218, 222, 378, 625
 Борзенський повіт 446
 Борзенський полк 382
 Борзна, м. 387, 444, 448, 457, 666
 Борис, кн. 551
 Борисенко В. Й., вч. 612
 Борисов В. Е., вч. 609
 Борова, р. 152
 Боровиковський, учитель гімназії 404, 499
 Боровськ, м. 653
 Бородавка, козак 345
 Бортків, с. 595
 Бостель Ф. (Bostel F.), вч. 296, 646
 Боська волость 62
 Брагиня, с. 383
 Браїлів, м. 42, 654
 Брайчевський М., вч. 612
 Брамбеус (псевд. Сенковського О. І.), вч. 506
 Браницький Францішек Ксаверій (Браницький, Branicki Franciszek Ksawery), шл. 363, 655, 662
 Браславщина (Брацлавщина) 41, 65, 74, 78, 81, 109, 293, 603

- Братенка, р. 167
 Брацлавське воєводство 224, 654
 Брацлавщина — див. Браславщина
 Брест — див. Берестя
 Брехуненко В.А., вч. 613
 Брікнер А. (Brückner A.), вч. XI, 213—214, 295, 621—622
 Броди, м. 11, 594, 612
 Бродович І.А., вч. 703
 Брокгауз Ф.А., видавець 680, 699
 Брільницький Михайло 590—591
 Бруховецький — див. Брюховецький
 Брюлов Карл, художник 443
 Брюховецький (Бруховецький) Іван, гетьман 9, 132, 346, 450, 476
 Буг, р. 7, 11, 12, 19, 25, 34, 44—45, 50, 53, 72—73, 314, 328, 348, 593
 Буджак, місцевість 98
 Будзиновський В., вч. 547, 683
 Будилович О., вч. 715
 Бужинський М., вч. 597
 Бузулук — див. Базавлук
 Буки, м. 661
 Буковина 309, 327
 Булич С., вч. 236
 Булюбаш Микола Петрович, шл. 710
 Бунге М., вч. 706
 Бурцев В.Л., видавець 668
 Бутич І., вч. 637
 Бутич М.І., вч. 666, 668
 Бутович Володимир, генеральний осаул 122, 609
 Бутовичі, родина 122
 Бухарське ханство 623
 Бучацькі, рід 41
 Бучинський Б.М., вч. 288—289, 354, 541—542, 644, 676, 678—679, 680
 Бучинський Мелітон, громадський діяч 541, 678
 Бушен М.Х., поручик 463—465
 Бушинської Степань, козак 159
 Бюрі Джон (Bury John), вч. 203
 Б'яляя Церков — див. Біла Церква
 Б'флюсов — див. Белоусов
- В**
- В.А. — див. Антонович В.
 В.Н.С. — див. Смирницький
 Вавричин М., вч. 613
 Валентій (Валентин), вїйт берестецький 45
 Валі Фелікс (Vályi Félix), французький видавець 649
 Валки, с. 161, 167
 Валуев П.О., міністр 331
 Валуїки (Волюйка, помнлк.), м. 152—154, 158—160, 171
 Вальдемар А.Г., вч. 295
 Вамбері, вч. 207
 Ваповський Б., історик 298—299, 646,
 Варвара Великомучениця, св. 393, 430
 Варни, м. 155
 Варниця, с. 648
 Варшава (Warszawa), м. 89, 351, 362, 417, 455, 458, 461, 536, 560, 563, 676, 693,
 Василевський В., вч. 714—715
 Василевські, брати, шл. 617
 Василенко М.П. (Василенко Н.П.), вч. 234, 248, 259, 538, 579, 615, 675—677, 699
 Василій (Василь Іванович), великий князь московський 338—339, 652
 Василько Ростиславич, кн. 594
 Вассіан (Василь Патрикеев), кн., монах 653
 Велика Карантанія, герцогство 623
 Велика Русь — див. Росія
 Велике князівство Литовське — див. Литва
 Великий Луг — див. Запоріжжя
 Великий Новгород — див. Новгород
 Великі озера (Ладога, Ільмень) 314
 Великоросія — див. Росія
 Величко С., літописець 248, 250
 Вельюницьке староство 46
 Вельяминов-Зернов В., вч. 627
 Венелін Ю., вч. 239
 Венеція, м. 651
 Веніамін, цар 136
 Венцель Е., вч. 711
 Вепр, р. 43, 50—51
 Вербна, с. 62
 Вергун Д., вч. 713
 Вересай О., кобзарь 582
 Вернадський В., вч. 616
 Вернадський І., громадський діяч 671
 Вернацький І.В., вч. 483
 Верх-Рахань, р. 25
 Ветельська волость 20, 600
 Ветли, с. 46
 Вигоський І., гетьман 9, 231, 307, 321—322, 346, 450, 683
 Винар Л., вч. 605—606
 Висла — див. Вісла
 Вислок, р. 50
 Витовт, великий литовський князь 24, 227, 300
 Вифлеєм (Вифлеєм), м. 411, 478, 482
 Вишневець, м. 99, 101
 Вишневецький (Вишневецкий) Ярема (Єремія), кн. 48, 142, 144, 149, 384—385, 613
 Вишневецький Іван, кн. 101
 Вишневецький Михайло, кн. 111
 Вишневецький Федір, кн. 606
 Вишневецький Юрій, кн. 148
 Вишневецький Д. (Байда, Дмитрашко), кн. IX, 92—94, 96—117, 119, 144, 151, 343, 380—381, 604—607
 Вишневецькі, князі 101, 652, 653
 Вишневецчина 143, 384
 Відень, м. 536, 589, 676, 706, 719
 Вільгорський (Вильгорский) М.Ю., граф 443
 Візантія 642, 18, 136, 137—138, 313—314
 Військо Запорізьке — див. Гетьманщина
 Віллах, місцевість 651
 Вільно, м. 160, 296, 629, 643, 230

- Вільчек, міщанин 40
 Вінтар, вождь 213
 Вінницька область 655, 661
 Вінниченко О. (О.В.), вч. XX, 627
 Вісла (Висла), р. 30, 44–45, 50–51, 55, 128, 210, 231, 322, 385
 Вітебськ, м. 592
 Вітебська земля 72, 293
 Україна — див. Україна
 Владимирський-Буданов М.Ф., вч. 101, 225–227, 260, 263, 268, 281, 291, 531, 628, 639, 642–643, 673, 695, 706
 Владислав IV (Володислав IV), король 48, 223, 381–382
 Влацлавок, м. 51
 Влава, р. 623
 Вовк Ф. (Кондратович Ф.), вч. 259, 349, 371, 656–657, 664
 Вовк-Карачевський (Карачевський-Вовк) В., вч. 531, 672
 Вовчок Марко, письменниця 182, 669, 710
 Возняк М., вч. 242, 265, 631–632
 Войтович Л. (Л.В.), вч. XX, 651, 654
 Вол Я., вч. 717–718
 Волга, р. 146–147, 161, 193–195, 303, 314
 Волин, округ 211
 Волин, острів 211
 Волинська губернія 687
 Волинська земля 293, 601, 653
 Волинське воеводство 224
 Волинське князівство 232
 Волинський повіт 167
 Волинь X, 7, 15, 17–18, 28, 39, 42, 44, 52–53, 55, 65, 72–73, 92, 101, 109, 128, 187, 209, 262, 288, 303, 306, 309, 315–316, 318, 328, 342, 382, 398, 429, 553, 594, 596, 600, 603, 629, 653
 Волинь Північно-Західна 52
 Волинь Полуднева 40
 Волинь Полуднево-Західна 101
 Волковицький, козак 164
 Волковия, с. 24
 Волович Остафій, шл. 109
 Володар Ростиславович, кн. 594
 Володарці, с. 340
 Володимер — див. Володимирко
 Володимир (Володимир-Волинський), м. XIV, 357, 359–360, 626, 659–660
 Володимир Василькович, кн. 19
 Володимир Великий — див. Володимир Святославович
 Володимир Всеволодич, кн. 275
 Володимир Святославович (Володимир Святий), св., кн. XI, 193, 270–274, 276–280, 303, 314, 360, 572, 641
 Володимирко Галицький (Володимер), кн. 303, 594
 Володимиро-Московська митрополія 572
 Володимирське Велике князівство XV, 568
 Володимирське князівство 315
 Володимирський повіт 53, 72, 594, 596
 Володислав IV — Владислав IV
- Володислав, чеський король 297, 299
 Волощина 40, 119
 Волуйка, помиак. — див. Валуйки
 Вольний, м. 153
 Вольнвський повіт 167
 Вольф Ю. (Wolf J.), вч. 107, 101, 111
 Воронежська губернія 319
 Воронецькі, князі 653
 Вороніж, м. 152–153, 162, 461, 670
 Ворончук Ірина, вч. 599
 Воротинський Михайло, кн. 151, 613
 Ворскла, р. 140, 151, 153, 167, 338
 Воскресенське, с. 699
 Востоков А.А. (Востоков О.), вч. 376–377, 665
 Вронченко, міністр 421
 Врублевський В., вч. VI, 616–617
 Всеволод, кн. 273, 303
 Вульфстан, хроніст 210, 215
 Вундт Вільгельм, вч. 650
 В'ятицька земля 192
 В'ятка, р. 666
 В'ятська губернія 680, 544
- Г
- Габсбурги, династія 664
 Гаврил (Розанов Г.), вч. 656
 Гагин Данило, кн. 450
 Гадяцька волость VIII, 79, 81, 83, 86, 602
 Гадяцьке староство 79, 142
 Гадяцький повіт 399, 402, 406
 Гадяч (Hadiacz), м. VIII, 74, 79, 80, 86–89, 149, 157, 160, 168, 602
 Галата, мікротопонім 113
 Галицька земля 40–41, 316, 597–598
 Галицьке староство (королівщина) 26, 47
 Галицьке князівство 315, 531
 Галицько-Волинська держава (Галицько-Волинське князівство, Галицько-Володимирська земля) XIV, 232, 287, 306, 315–316, 360, 554, 557, 648, 650, 689
 Галич, м. 43, 47, 128, 303, 306–307
 Галичина (Галиція, Галицька Україна, Galicja) X, XVIII, 6–7, 11, 15, 25, 27–30, 32, 36, 39, 42, 44, 93, 188, 211, 230, 239–240, 249, 253, 262–264, 303, 306, 309–311, 317, 319, 333–335, 370, 353, 401, 531–532, 542, 546–547, 555, 558–559, 594, 596, 601, 619, 632, 637, 649–650, 659, 662, 672, 673, 676, 683, 692, 713, 716
 Галичина Західна 52
 Галичина Східна 327
 Галичина Східно-Полуднева 40, 47
 Галка Ієремія — див. Костомаров М.
 Гальяховський Данило, гравер 121, 126, 610
 Гальшова, с. 63
 Ганджа Андибер, герой думи 97, 115
 Ганза (Ганзейський союз) 49, 357
 Ганка В., вч. 412, 460, 671
 Ганна Станівна, шл. 3
 Гапієнко А.А., вч. 630
 Гарасевич М., вч. 250

- Гашгольди, рід 652
 Гедиміновичі, династія 652
 Гендльовік Ф., вч. XIV, 371, 664
 Генуя, м. 593
 Георгиевский Г.П., вч. 633
 Гераклід (Деспот), воевода 112—113
 Герасимчук В., вч. 658, 675—677, 679
 Герберштейн С., історик 339, 653
 Гербурт Миколай, львівський староста 58
 Гербурт, шл. 39
 Гермайзе О., вч. 616, 692, 708
 Германія — див. Німеччина
 Геродот, історик 207, 507
 Гете Й.В., поет 403
 Гетц Л.К. — див. Гец К.Л.
 Гетьманщина (Військо Запорозьке) XIV, 10, 120, 124, 129—130, 232, 234, 239, 258, 319—320, 325, 327, 328, 348, 354, 373, 382—386, 415, 420, 423, 520, 522, 528, 537, 538, 576, 627, 659, 665, 676, 678, 708
 Гец К.Л. (Гетц Л.К., Goetz L.K.), вч. XI, 266—273, 275, 277—282, 284, 641—642
 Гильдебрандт — див. Гильдебрандт
 Гирич І., вч. 651, 665
 Гіря (Кгіра), полковник 384
 Гійсько, с. 58
 Гильдебрандт П.А. (Гильдебрандт П.), вч. 3, 6, 203, 590
 Гіпократ, лікар 210
 Гіршберг А. (Hirschberg A.), вч. 296, 646
 Гладкий Григорій, московський агент 222
 Гладкий — див. Куліш
 Глизь І.І., вч. 666, 668
 Глинский Б.Б., вч. 701
 Глинськ, м. 338, 651
 Глинська Олена (Олена Василівна), кн. 339, 652—653
 Глинський Василь Львович, кн. 338—339, 544, 652—653
 Глинський Іван, кн. 338, 652
 Глинський Лев Борисович, кн. 651—652
 Глинський Михайло Львович, кн. 90—91, 296—299, 317, 338—339, 646, 651—654
 Глинський Юрій Васильович, кн. 652
 Глинський, отаман 105
 Глинські, князі 651—652
 Глиняны, м. 385
 Гліб, св., кн. 551
 Глодова, м. 296
 Глухівський повіт 461
 Гнатюк В., вч. 94, 265, 605
 Гнидава, с. 23
 Гоголь В.П., письменник 310
 Гоголь М. (Гоголь Н.), письменник 245—246, 310, 400, 477, 498, 506, 579, 633, 710, 712
 Годунов Борис, цар 614
 Голб Н., вч. X, 611
 Голешов, с. 23
 Голійчук Ф., вч. 548, 674, 676, 684
 Голіцин (Голіцынъ) Василь, кн. 450, 674
 Голландія (Нідерланди) 45, 49—50, 55, 651
 Голубуцький В.А., вч. IX, 605
 Головацький Яків, вч. 45, 250, 253, 264, 594, 635, 637
 Головенка, с. 58
 Головенський ліс 45
 Головкін Г., чиновник 674
 Гологірка, р. 596
 Гологори, м. 11, 594—595
 Голубев С. (Голубев С.Т.), вч. 220, 259, 627
 Голубінський Є. (Голубинский Е., Песков Євген), вч. XVI, 570—573, 702—703, 705
 Голубінський Федір, філософ 571, 703
 Голубовський П.В., вч. XVII, 260, 279, 282, 364, 550—551, 552, 638, 663, 684—687
 Голько О., вч. 613
 Гольшанський Іван, кн. 652
 Гольшанський, рід 652—653
 Гомер, поет 413
 Гонта Іван (Gonta), сотник XIV, 309, 362, 340—341, 654—655, 361—363, 661
 Гонта молодший, син Івана Гонти 341
 Гонтівка — див. Сербі
 Горацій, поет 117
 Гордієнко Г., вч. 597
 Гордієнко Кость, отаман 323, 347
 Гордійчук М.М., вч. 709, 712
 Гордон П., вч. 630
 Горленко В., вч. 259
 Горн М. (Horn M.), вч. 597
 Городельське староство (королівщина) 25, 54—56
 Городельський повіт 63
 Городецьке староство 25, 43
 Городок, м. 41, 298
 Городський Федор, козак 147
 Городцов В.А., вч. 192, 195
 Горський Олександр (Горський А.), вч. 571, 573, 703
 Гочів, с. 70
 Гошко Ю., вч. 598
 Гошовський Б., вч. 594—595
 Грабовецький повіт 63
 Грабовський М.А., письменник 453
 Грабянка Г., літописець 250
 Градовський О., вч. 714
 Гранат, брати, видавці XIII
 Грановський Б., вч. XIX
 Граховецький Д., вч. 670
 Граціанский В., вч. 704
 Греков Б., вч. 642
 Греція 211, 312, 571, 704
 Греч Н.И., вч. 238, 632
 Григорович І., протоіерей, вч. 234, 634
 Гриньки, с. 709—710
 Грінченко Б. (Гринченко Б.), вч. 93, 182, 243
 Гродненщина 590
 Грондський С., хроніст 459
 Грот (Грот) К., вч. 585, 713—716
 Грубешів, м. 46

Груня (Hronia), р. 80, 86

Груша А.І., вч. 591

Грушевський М. (Хрушевски М., Hruschewsky M., Hruschewskij M., Kruszewski Mihaylo), вч. V–VI, VIII–XIX, 116, 119, 182, 339, 350, 352, 361, 538, 579, 590–594, 596, 598–600, 602, 604–607, 609–616, 621–622, 624, 627–629, 634, 636, 638–647, 649–652, 654–662, 664–665, 667, 670–671, 673, 675–677, 679–680, 683–684, 686, 688–689, 691, 692, 695–697, 701–702, 705, 707, 709–711, 713–716, 719

Грушевський О.С. (Грушевский А.) 178, 182, 235, 243, 260, 265, 596, 673, 676

Гулак М.І. (Гулакь Н.), вч. 330, 388, 390–396, 398–403, 405–412, 415, 418–420, 424, 426–430, 434, 436–437, 439–442, 444, 446–448, 452–455, 458, 461, 463, 465–466, 468, 470–472, 474–475, 478, 482, 486–493, 497, 499, 502–504, 509–511, 513, 515–516, 518–519, 520–522, 524–525, 527–528, 666, 668–669, 671

Гулак-Артемівський С. (Артемівський С.), 310, 237–238

Гулевичі, рід 592

Гумецька Л.Л., вч. 615

Гунашевський Михайло, хроніст 665

Гуня Дмитро, отаман 149, 155–156, 168, 307

Гуревич Ф., вч. 621

Г

Галац (Galac), м. 95, 648

Гамберіні, подорожник 344

Гданськ (Kgdанск, Gdańsk), м. 40–41, 44, 46–47, 49–52, 55, 73, 87, 297

Гедимін, великий литовський князь 316

Голембіовський С., вч. 220

Горжковський (Гожовський, Gorzowski Marian) Маріан, колекціонер 8–9, 593

Грашовський, шл. 45

Гродно, м. 643

Грот — див. Грот

Гроховський Акацій, єпископ 625

Гурський Станіслав, хроніст 298, 646–647

Д

д'Олива — див. Маркович Єлисавета

Данилевич В.Е., вч. 639, 714

Данило Романович (Галицький), кн., король 303, 315, 553–554, 688

Данилович І., вч. 517

Данія 49

Данков, укріплення 150

Данчур Петро, козак 165

Дарій, перський цар 313

Дашкевич М. (Дашкевич Н.), вч. XVII–XVIII, 254, 261, 531, 553–556, 612, 637, 639, 672, 687–691

Дашкевич Я. (Daszkiewicz Ja.), вч. VII, XX, 597, 610, 613, 651, 660

Дашкович Остафій, шл. 91, 102, 542, 679

Дебольський Н.Н., вч. 702

Девони Іван, студент 407

Делакруа Ежен, художник 608

Деменс, купець 48

Деменьков Гришко, отаман 147

Деметрикевич В. (Demetrykiewicz W.), вч. 196, 622

Демко, козак 159

Демофіл, історик 623

Демченко Г., вч. 260

Денгоф Софія, шл. 654

Денисенко С.Д., вч. 709, 713

Державин Г., поет 403

Дертт, м. 419, 437, 447–448

Десна, р. 78, 150, 383

Деспот — див. Геракліт

Джиджора І., вч. 183, 265, 673, 675–676

Дитятин І.І., вч. 698

Дівочка — див. Онисифор

Дівочка Михайло, київський городничий 591

Дівочка Роман, шл. 590

Дівочка Цасний, возний 3

Дісбург, хроніст 215

Длуський Мартин (Dłuski Marcin), шл. 79, 86–89, 602

Дмитрашко — див. Вишневецький Д.

Дмитриев Н., вч. 609

Дмитрій П. — див. Пильчинов

Дніпро (Дніпръ), р. 19, 100–101, 104–105, 107, 109, 111, 120, 130–132, 140–141, 149, 156, 167, 199, 207–208, 232, 306, 310, 314, 318, 321–323, 329, 342–344, 383–384, 402, 405, 415, 424, 449, 454, 610, 629

Дніпровські острови 102

Дністер, р. 26, 314

Добротворський Н., вч. 655

Добрянни, с. 62, 69

Довгїрд, посол 107

Довнар-Запольський М.В., вч. 227–228, 628, 647, 697

Доленго-Ходаковський З. (Ходаковський-Чарноцький З.), вч. 243–244, 633

Доманицький В.М., вч. 182, 244, 668, 692

Домбровський О., вч. 612

Дон, р. 111, 138, 141, 145, 147, 149–150, 152, 153, 155, 157–161, 210, 307, 314, 319

Донець, р. 140–141, 145–147, 151–153, 158–159, 167, 169, 319

Донська область 158

Допп А. (Dopsch A.), вч. 212, 215

Дорогобуж, м. 687

Дорошенко Д., вч. 684–685, 687, 692, 717–718

Дорошенко Михайло, гетьман 345

Дорошенко Петро, гетьман 9, 231, 238, 307, 322–323, 347, 454

Драгоманов М., вч. 93, 255, 259, 264, 575, 587, 618–619, 678, 706, 710

Драгомиров Михайло, генерал-губернатор 548, 683

Древінський Лаврентій, волинський підчаший 221, 625–626

Дрогомирецький В.С., вч. 682

Дройзен Т., вч. 646
 Дубецький М. (Dubiecki M.), вч. 619–620, 663
 Дубовиченко, козак 164
 Дубровский Петр, шл. 461
 Дуліба, округ 211
 Дунавці, с. 371
 Дунаець, р. 50
 Дунай, р. 41, 194, 210, 349, 371
 Духінський Ф., вч. 620
 Душек, вч. 203
 Дюркгейм Еміль, вч. 650
 Дяченко М. Т., вч. 612
 Дьяконов М. А., вч. 278, 281, 642, 701–702

Е

Ебелінг Р., вч. 357
 Еварницький Д. — див. Яворницький
 Еверс Г., вч. 266, 642
 Європа — див. Європа
 Ельба, р. 211
 Енгель Й. (Engel J.), вч. 121, 608
 Енке, видавець 267
 Есипов В. В., вч. 713
 Ессар Д. Ф. (Essar D. F.), вч. 612
 Естергаза, м. 7
 Ефор (Ephoros), історик 200, 206, 210, 623
 Ефрон Й. А., видавець 680, 699

Є

Єв'є, м. 629
 Євлашов Степан, отаман 146–147
 Європа (Європа) 54, 78, 337, 468, 544, 547, 681
 Європа Північна 313
 Європа Полуднева 33, 50–51
 Європа Полуднево-Західна 50
 Європа Середня 40
 Європа Східна 38, 81, 207, 214–215, 267, 314, 646
 Європа Центральна 313
 Європа Центрально-Східна 713
 Єгипет 135, 383
 Єдлінська У., вч. 603
 Єлабуга, м. 666
 Єлець, укріплення 152
 Єлизавета Петрівна, імператриця 325
 Єлисаветград, м. 576, 662, 707
 Єнисейськ, м. 707
 Єнсен А. (Jensen A.), вч. 120–121, 673
 Єреван, м. 666
 Єремія II Транос, патріарх 4, 6, 591
 Єрусалим (Ієрусалим), м. 382, 704
 Єськович Михайло, отаман 105
 Єфименко О., вч. 259, 531, 672
 Єфрем, єпископ 175
 Єфремов С., вч. VI, 705

Ж

Жабокрицький Денис (Діонісій), єпископ 5, 591–592
 Жаркий М., вч. 598

Желябов А., революціонер 707
 Женева, м. 706, 575
 Жеребець, р. 158
 Жигимонт I (Жигимонд, Сигізмунд) Старий, король 30, 91, 106–107, 222, 296–300, 338–339, 601, 604
 Жигимонт II Август (Жигимонд Август, Сигізмунд Август), король 4, 30, 71, 101–104, 106, 110, 299–302, 590–591, 597, 647
 Жигимонт III (Жигимонд, Сигізмунд), король 217, 221, 223, 590–591, 653
 Жигимонт, королевич, сілезький князь 296
 Жигимонт-Август — див. Жигимонт II
 Жигимунд Кейстувович, кн. 680
 Житецький Гнат (Житецький І.), вч. 259, 616, 670, 718
 Житецький І., революціонер 707
 Житецький Ір., вч. 259
 Житецький П., вч. 233, 252, 254, 262, 575, 587, 616, 637, 639–640, 706, 717
 Житомир, м. 21, 593, 655
 Житомирський повіт 73–74, 687
 Житомирщина 707
 Жмудська земля (Жмудь) 290, 293, 590, 645
 Жмудський О. З., вч. 681
 Жовнин, місцевість 168
 Жолкевський Станіслав, гетьман коронний 58, 535, 561
 Жоравницький Марко, шл. 53
 Жукович П., вч. 217–222, 624
 Жуковский А., вч. 650, 705
 Жуковский В., поет 418, 443
 Жулидор Федько, отаман 147
 Журба О., вч. 627, 630
 Жученко М., громадський діяч 692

З

Забашта Р., вч. 622
 Заберезинський Ян, шл. 296–297
 Заберезинські, рід 652
 Забіла Віктор (Заб'яло Віктор), поет 446
 Заблоцкий А. П., публіцист 513
 Забороддя, с. 23
 Забузький Семен, отаман 158–159, 161
 Завадський, священик 391–392, 395
 Загоровський В. П., вч. 665
 Загреб, м. 7
 Загурський Микола, студент 400, 415
 Загурський Ян, громадський діяч 364, 617, 663
 Задніпров'я 74, 76, 82, 142–143, 149, 209, 230, 384, 629; див. також — Україна Лівобережна;
 Подніпров'я
 Задунайська Січ 664
 Закарпаття (Карпатська Русь) 241, 648
 Залеський Вацлав, вч. 245
 Залеський Б. (Зал'єський Б.), письменник 517
 Залізняка М., отаман 309, 340, 655
 Залуський, його бібліотека 117
 Зая, р. 211

Замойський Ян, гетьман коронний 535
 Замостя, м. 59, 385
 Замхівська волость 25—26
 Замхівське староство 25
 Западная Європа — див. Західна Європа
 Запоріжжя (Великий Луг, Запорізька Січ, Запорозький Низ, Запорожжя, Пороги, Січ) IX, 105—106, 108, 111, 114—116, 125, 132, 141, 146, 155—156, 308, 318, 325, 342—346, 348, 382—383, 604, 656, 663, 656
 Зарайськ, м. 145
 Заремба С.З., вч. 631
 Зарубин Яцко, козак 167
 Засекин, московський посол 158
 Заславський Леон, місіонер 661
 Затиркевич (Затыркевич) М., вч. 408, 505—506
 Захарченко М., вч. 546
 Західна Європа (Западная Европа) 33, 38, 42, 81, 313, 330, 360, 408, 593, 599, 715, 717
 Західна Слов'янщина 202
 Західна Україна 14—16, 19, 20, 22, 27, 31—33, 38, 57, 64—65, 71, 76—77, 82—85, 188, 230, 232, 239—240, 327, 357, 360, 546; див. також — Галичина
 Західний Буг, р. 318, 593
 Зашкільняк Л., вч. 650
 Збараж, м. 101, 594
 Збараський Степан, кн. 109
 Збараський Ю., кн. 219, 535
 Збараські, кн. 101, 653
 Зборовський Самійло, кн. 344, 656
 Звенигород, м. 11, 594
 Зеворт Е., вч. 544, 681
 Зелізне (Eisenstadt), м. 7
 Зеров М., поет 605
 Зелінський (Зелінський) Л., вч. XIV, 361, 661
 Зимин А.А., вч. 642
 Зінов'єв, московський дворянин 146—147
 Зіньків, м. 160
 Значко-Яворський Мелхіседек, архимандрит 655
 Знесіння, с. 60
 Зовулинці с. 716
 Золота Орда 315, 651, 653
 Золочів, м. 11—12
 Зубрицький М., вч. 265
 Зубрицький Денис, вч. 250, 594, 632

И, І

Иваненко Семен, студент 407
 Іванишев Н. — див. Іванишев М.
 Іванишев Осип Дмитрієвич, наглядач 400, 407
 Іванов П. — див. Іванов П.
 Іерусалим — див. Єрусалим
 Івяслав, кн. 273
 Іловайський — див. Іловайський
 Іноземцев, студент 400, 407
 Ібн Росте, подорожник 201, 209, 216
 Ібн Шафрут (Ібн Шапрут) Хосдай, іспанський єврей 135, 610—611

Іванишев М. (Іванишев Н.), вч. 191, 224, 250—252, 425, 531, 562, 618, 620, 628, 635, 637, 694
 Іван (Івонка, Йона) Дівочка, єпископ 591
 Іван Васильович (Іоанн III), кн. московський 516, 653
 Іван Грозний (Іван IV), цар 111, 151, 614, 652
 Іван III, див. Іван Васильович
 Іван, цар — див. Іван Грозний
 Іваненко Петрик, гетьман 347
 Іванов П. (Іванов П.А.), вч. 349, 371, 638, 656, 664
 Івано-Франківська область 621
 Іванчук Олекса, громадський діяч 350
 Ігор, кн. 138—139, 611
 Ізйковський Л., вч. 711
 Ізюм, м. 153, 167
 Ізюмський Іван, козак 147
 Ізюмський шлях 153
 Івяслав, кн. 271
 Іконніков В., вч. 224, 246, 627
 Ілля, св. 267
 Іловайський (Іловайский) Д., вч. 672, 714
 Ільїн О., вч. 631
 Ільїнський Г., вч. 636
 Інама-Штернег, економіст 203
 Індія 313
 Іоанн з Ефеса, історик 209
 Іоанн III — див. Іван III
 Іоанн, митрополит 267
 Іоанн, св., євангеліст 441
 Ісаєвич Я. (Isajewicz Ja.), вч. 597
 Ісидор, митрополит 542
 Іслам-Кермен, укріплення 105, 107—108, 111
 Іспанія 50, 651
 Італія 50, 211, 313, 558, 593, 704
 Іченський полк 382
 Іцук-Гаузуляк Н., вч. 705—707, 709

Й

Йоаким, патріарх 650
 Йордан, історик 209, 214, 623
 Йосиф, митрополит 541—542
 Йосиф, хозарський цар 135—139, 611

К

Кавказ 111, 313, 325, 445, 668
 Каганов И.Я., вч. 677
 Кадлец К. (Kadlec K.), вч. 281, 601
 Казановський, обозний коронний 383
 Казань VII, 107, 528, 669—670
 Казимир — див. Ян Казимир
 Казимир IV (Казимир Ягайлович), король 19, 25, 289, 652
 Казимир III, король 650
 Казимир Ягайлович — див. Казимир IV
 Калачов М. (Калачов Н.), вч. 266, 268, 642, 699
 Калиновський Григорій, етнограф 234, 630
 Калиновський Мартин, чернігівський воевода 48, 383
 Калиновські, магнати 74

- Калуга, м. 130
 Калуська волость 26
 Кальміус, р. 348
 Кальміуський шлях 153
 Кам'яна, р. 147
 Кам'янецьке староство (Камінецька королівщина) 41, 47, 56—57, 67
 Кам'янець-Подільське єпископство 601
 Кам'янець-Подільський (Камінець), м. 42
 Каманін (Каманин) І.М., вч. 101, 182, 224, 546, 608, 682, 687
 Каманський В., вч. 714
 Каменець Подольская губернія 421, 496
 Каминський — див. Камінський
 Камінецька королівщина — див. Кам'янецьке староство
 Камінський Ф. (Каминский Ф.), вч. 254, 637
 Канів, м. 102
 Канівське староство 47
 Канкач, мурза 108
 Капніст Василь, кн. 126, 328
 Капраль М. (М.К.), вч. XX, 600—602, 604, 606—607, 609, 610, 614, 616, 622, 624, 635, 641, 643, 649—651, 657, 660, 664—665, 674, 676—677, 694
 Карагодін А.И., вч. 700
 Карамзін М., вч. 101, 111
 Карантанія — див. Каринтія
 Карачевський-Вовк — див. Вовк-Карачевський
 Карачинів, с. 26, 69
 Кардізі, подорожник 216
 Карев Д.В., вч. 639
 Каринтійська марка (Штирія) 623
 Каринтія (Карантанія) 623
 Карл Великий, король франків 623
 Карл Роберт, угорський король 650
 Карл Сміливий, герцог 651
 Карл XII, шведський король X, 120, 123, 128—129, 133, 323, 609
 Карнаух Лук'ян, отаман 147
 Карпати (Карпатське Підгір'я) 28, 44, 57, 648
 Карпатська Русь — див. Закарпаття
 Карпів, р. 153
 Карпо Михайло, студент 446
 Катерина II, імператриця 308, 325—326, 329, 566, 630, 655, 662
 Катеринославська губернія 348
 Катеринославщина 120, 187
 Катренко А.М., вч. 709, 713
 Качовка, м. 105
 Качала С., вч. 672, 692
 Каченовський Михайло, вч. 237, 632
 Качибей, порт 19
 Качмар В., вч. 679
 Кашира, м. 150
 Квасневські, шл. 662
 Квітка Г. — див. Квітка-Оснoв'яненко Г.
 Квітка К., вч. 709
 Квітка-Оснoв'яненко (Квітка, Квитка, Оснoвьяненко) Г., письменник 238, 310, 450, 452, 710
 Кгданск — див. Гданськ
 Кгіра — див. Гіра
 Керч, м. 157
 Керченська протока 156
 Київ (Києвъ, Kijów), м. V—VII, XII, 103, 110, 128, 131, 178, 182, 187, 193—194, 218, 230—231, 250, 253—254, 278, 282, 284, 303, 306, 309, 314—315, 317, 319—320, 322, 326, 328, 330—332, 351, 353, 364, 366—367, 369, 387—388, 390—391, 394, 396—397, 399, 401—402, 404—406, 409, 412, 415, 418—419, 424—425, 427—429, 431, 434, 436—437, 439—440, 442, 444—446, 448, 452—453, 459—460, 483, 486, 491, 493, 499—501, 509—510, 513—515, 523—524, 536, 545, 550, 553, 562, 576, 578—579, 581, 587—589, 611, 615—616, 626—627, 629, 635, 637, 652, 658, 663, 665, 667, 670, 676, 678, 680—681, 684, 687, 695, 705—706, 709, 711—712, 716—717
 Київська губернія (Києвская губернія) 416, 419, 421, 461, 496, 503, 523, 711, 716
 Київська держава — див. Київська Русь
 Київська земля 229, 263, 283, 315
 Київська область 262
 Київська Русь (Київська держава) X, XV, 14, 116, 150, 232, 275, 284, 286, 303, 314, 552, 566, 568, 636, 648, 713
 Київське воєводство 47, 143, 224—225, 228, 385, 603
 Київське князівство 232, 316, 652
 Київщина 17, 28, 65, 72, 143, 187, 209, 288, 293, 318, 590, 600, 603, 617
 Київщина Полуднева 74, 82
 Київщина Правобічна 79
 Київщина Східно-Полуднева 74
 Киля, м. 42
 Киреева Р.А., вч. 700
 Кирик, 267
 Кирило (Кирилл), св. 267, 389, 393, 397—398, 405, 409, 414, 425, 427, 430, 437, 440—443, 484, 487, 509—510, 518, 524, 571
 Кирило, луцький єпископ 175
 Киселин, с. 227
 Кисіль Адам, шл. 221, 627
 Кисловодський, м. 694, 698
 Кістяковський А. — див. Кістяківський
 Китай 313
 Китай Західний 623
 Київская губернія — див. Київська губернія
 Київ — див. Київ
 Кіпр 19
 Кіртаев С.М., вч. XIII, 616
 Кістяківський О. (Кістяковский А.), вч. 254, 637, 695
 Кісь Я., вч. 597
 Кіян О., вч. 617—620, 686, 692
 Клименко Ф., вч. 596—597
 Климент XI, папа 592
 Клімко в Гадяча, козак 157
 Ключевський В., вч. XV, 562, 566—567, 570, 699—701, 703

- Клячин В.П., вч. 609
 Книш Ю., вч. 642
 Книш Я. (Я.К.), вч. XX, 593, 611, 615, 660
 Княже, с. 12
 Княжі Гори, місцевість 147
 Кобиляки, с. 143
 Кобрин, м. 218, 625
 Кобринське князівство 72
 Ковалевський (Ковалевский) М., вч. 650, 698, 701
 Коваленко Г.О (Гетьманець Г.), вч. 604
 Ковальський М., вч. 596
 Ковба И.Ф., вч. 703
 Кодак, фортеця 155, 346, 382, 384
 Кодня, м. 576, 655, 707
 Коженьовський І. (Korzeniowski Ioseph), вч. 117, 602
 Козелець, м. 9
 Козлев (Євпаторія), м. 111
 Козлиничі, с. 23
 Козловський Всеволод, хлопоман 350, 617
 Коковцев П.К., вч. 135—139, 611
 Кокорев, московський воевода 170
 Колесник В., вч. 637
 Колесса О., вч. 265, 679
 Колесса Ф., вч. 265, 676
 Колка (Колчин), с. 23—24
 Кологривський повіт 702
 Колодинський Андрій, антиринітарій 592
 Коломак, р. 144
 Коломиєць А., запорожець 371
 Колоша, отаман 147
 Колчин — див. Колка
 Колянковський Л. (Kolankowski L.), вч. XII, 296, 299, 645—646
 Комарин, с. 101
 Комаров (Комарів) М., вч. 531, 672
 Комендоне, нунцій 55, 602
 Компаневич В., вч. 661
 Кондорсе Ж.А., філософ 618
 Кондратович Ф. — див. Вовк Ф.
 Конєцпольський Станіслав, гетьман коронний VIII, 48, 79—81, 83, 86, 89, 142, 156, 221—222, 380, 535, 602, 626
 Кониский Георгій, єпископ 235, 423
 Кониський О., письменник 531, 671—672, 692
 Конка, р. 343
 Конопольський повіт 694—695
 Константин Порфирородний, імператор 199—200, 206, 209—210
 Константинопіль (Константинія, Царгород, Sarogrod), м. 92, 93, 95, 113, 119, 135, 137, 607
 Конські води, р. 102
 Копань Василь, отаман 158
 Копитчак В., вч. 658
 Копітар Б., вч. 241—242, 632
 Корвін Матяш, угорський король 651
 Кордт В., вч. 684
 Кордуба М., вч. 658—659, 676—677, 692
 Корейво Б., вч. 711
 Корець, м. 509
 Корецький Самійло, кн. 606—607
 Корецькі, князі 652—653
 Корзон Т. (Korzon T.), вч. 619, 708
 Корняк Константин, купець 62
 Коровиці, с. 25
 Коровичі, с. 46
 Короленко П., письменник 349, 371, 657, 664
 Королівство Польське — див. Польща
 Корона — див. Польща
 Коросна, р. 50
 Коростеж, с. 421
 Коростенко Війтівське, с. 58
 Коростишів (Коростышев), м. 406
 Коростишів (Коростышев), с. 496
 Короткий В., вч. 635, 691
 Коротояк, фортеця 153
 Короча, м. 153, 162—165
 Короча, р. 153
 Корсунське староство 142
 Корсунь, м. 380, 383
 Корф Сергій, барон 568, 701
 Корфус І. (Corfus I.), вч. 606
 Корш Ф., вч. 197, 203, 205—207
 Косинський К., гетьман 145, 307
 Косов, переписувач 454
 Костенськ, м. 162
 Костир М. (Костыр Н.Т.), вч. 407, 425, 499
 Костка, перемиський суддя 27
 Костомаров М. (Галка Ієремія, Костомарів, Костомаров Н.), вч. 101, 190—191, 221—222, 245, 251—253, 255—258, 260, 310, 330, 387—388, 390—392, 396—398, 400, 405—407, 410, 415—420, 422, 424—425, 429—430, 433, 441, 444, 446, 448—450, 452—455, 458—461, 466, 468, 470—471, 474—475, 484, 487—493, 495, 497, 499—500, 502, 508—509, 518—520, 523—527, 531, 534, 552, 577, 619—620, 627, 636—638, 666, 669—670, 672, 695, 708
 Костромська губернія 571, 702
 Коструба Т., вч. 592
 Костюк С.П., вч. 709
 Костянтинів (Константинов), м. 384—385
 Косьма Празький, хроніст 623
 Котельниця (Котельнич), с. 544, 680
 Котельня, м. 383
 Котляревський І., вч. 233, 237—238, 310, 371, 556
 Котляревський О. (Котляревский А.), вч. 252, 636
 Кохановський (Kochanowski) Ян, поет 41, 601
 Коціпінський А., вч. 710
 Кочубей В., генеральний суддя 238
 Кочубинський О., вч. 717
 Кошин, с. 25
 Кошиць О., вч. 712
 Кошовата, с. 364
 Кравченко В.В., вч. 631
 Кравченко В.М., вч. 601
 Крайна, область 623
 Краків, м. 296, 351, 365, 385, 536, 542, 593, 607, 644, 651, 676, 679

- Краківське воеводство 16
 Красицький Фотій, художник 658, 712
 Красів, с. 70
 Красицький (Krasicki) Ігнацій, літератор 48, 602
 Красновский Іван, вчитель 407
 Красностав, м. 51
 Красноставське староство 51, 55—56, 63
 Красноярський край 684
 Кревецький І., вч. 675—676, 679
 Кременчук, м. 612
 Кременчуцький повіт 709—710
 Кремінецький повіт 101
 Кремінецьчина 101; див. також — Волинь Полуднево-Західна
 Кривонос В., вч. 598
 Кривонос М., полковник 384
 Криворівня, с. 75, 284
 Крижанівський А., вч. 658, 661
 Крикун М., вч. 599, 610, 650
 Кримське ханство (Крим, Кримська орда, Кгулт) 98, 102—110, 113, 127, 129—130, 144, 157, 289, 302, 318, 320, 343, 369, 378, 653; див. також — Орда
 Кримський А., вч. 259, 262—263, 636—637
 Крип'якевич І. XIV, 265, 624, 650, 658—659, 675—676, 679
 Криса Михайло, козак 385
 Крестинопіль (суч. Червоноград), м. 654, 661
 Крок, легендарний правитель 623
 Кропивенський полк 143
 Кропивницький Михайло, брацлавський підсудок 221, 626
 Кропотки, кн. 227
 Кругель, урочище 58
 Крутнів, с. 101
 Крушевський М. — див. Грушевський М.
 Крчек Ф. (Křek F.), вч. 622, 624
 Крыловский А., вч. 591
 Кубань 314, 325, 349, 371
 Кудінова Л.Ю., вч. 694
 Кузеля З., вч. 265, 657
 Кузьма Григорій, правник 11, 594—595
 Кулаковський Ю., вч. 557
 Куликовське поле 651
 Куліш (Гладкий, Кулиш, Кул'шъ), вч. IX, 96, 99—101, 103, 115, 145, 245—246, 248, 253, 255—257, 310, 330, 349, 389, 399—402, 406—408, 410—411, 415, 419—420, 426—427, 432—433, 435, 441, 444, 446, 458, 463, 474, 476, 480, 482—483, 489, 491, 504, 509, 514—515, 518, 520—521, 525—526, 528, 534, 603, 605, 613, 634, 636, 638, 666, 671, 674, 710
 Кул'ш — див. Куліш
 Куник А.А., вч. 685
 Кунцевич Йосафат (Кунцевич І.), св., єпископ 630
 Купчинський О. (О.К.), вч. XX, 615, 660, 671
 Курбський А., кн. 52, 110—111
 Курбський Семен, кн. 653
 Курганович С.В., вч. 592
 Курилишин К., вч. XX
 Курськ, м. 152—153, 162, 666
 Курська губернія 319
 Куруківське озеро 627
 Курцевичі, кн. 653
 Куртшеба С. (Kutzzeba S.), вч. XII, 290—291, 599, 644
 Кухаренко Я., літератор 712
 Кушнин, с. 101
 Кшижановський Станіслав, шл. 9
- Л
- Л.В. — див. Войтович
 Л.Т. — див. Тимошенко
 Л.Ч. — див. Шульгин Я.
 Лаба, р. 623
 Лабунька М., вч. 687—688
 Лаврентій з Велюнча, будник 46
 Лаврів, с. 661
 Лаврівський І., вч. 240
 Лавров-Платонов Олександр — див. Алексій, митрополит
 Лавровський П., вч. 251
 Лагайденко, козак 164
 Лазаревський О. (А.Л., Лазаревский А.М.), вч. 76, 143, 235, 246, 253, 255, 258—259, 263, 535, 538, 551, 577, 608, 613, 631, 636, 638, 675, 677, 708
 Лазарь, отаман 147
 Ланьцютська волость 27
 Лапто І., вч. 647
 Лапто-Данилевский А.С., вч. 700
 Ласький Альбрехт, шл. 112
 Латкин В.Н., вч. 701
 Лащенко Р., вч. 642
 Лебедев М.В., вч. 609
 Лебедин, м. 125
 Лебединцев П., вч. 259
 Лебединцев Теофан (Феофан), вч. 5, 120, 258, 545, 576, 607, 638, 681
 Лев Данилович, кн. 69, 306
 Левец В., вч. 215
 Левитський В., вч. 378, 657, 676
 Левицький, студент 420
 Левицький І. (Левицький І.), бібліограф 632, 635, 640
 Левицький Йосип (Levicki J.), вч. 240—241, 632
 Левицький Орест (Маячанець Левко), вч. 6, 178, 225—226, 248, 259, 531, 628, 667, 672
 Леві-Брюль Л., вч. 650
 Левко Іванович, гетьман 220
 Левченко, козак 164
 Левшин О. (Левшин А.), вч. 237, 239, 632
 Лежайськ, м. 30
 Лежайське староство 25, 52, 56, 71
 Лежайщина 25
 Лекса (Олександр ?), ординський вельможа 651
 Лелевель Й., вч. 517, 620
 Лемківщина 657
 Леонтович Ф.І., вч. XV, 260, 562—564, 639, 647, 694—698
 Лер-Сплавинський Т., вч. 636

- Лесевич В., філософ 658
 Лесяк, вч. 203
 Лецевський Я. (Leczejewski J.), вч. 192, 621
 Ливонія — див. Лівонія
 Линниченко А.І., вч. 371, 689
 Линниченко І., вч. XIII, 531, 554, 660, 672, 684—685
 Липа, р. 26
 Липиця, р. 196
 Липськ — див. Ляйпціг
 Лисевський, генерал 396
 Лисенко М.В., композитор XVII—XVIII, 580—583, 587, 709—712, 718
 Лисенко Віталій, шл. 711
 Лисенко Іван, полковник 710
 Лисенко О., вч. 711
 Лисенко Софія, шл. 711
 Лисенко Роман, шл. 711
 Лисенко Федір, генеральний суддя 710
 Лисий Якуш (Якуш), козак 146—147
 Лисянка, м. 48, 74
 Литва (Велике князівство Литовське, Литовська держава) XII, XV, 30—32, 37, 42, 47, 53—55, 64—65, 72—73, 90, 103—105, 108—111, 114, 116, 149, 158—159, 162, 168, 226—227, 230—232, 257, 260, 285—302, 306, 313, 317, 321, 338—339, 343, 374, 378—379, 403, 542, 554, 590, 596—597, 614, 626, 629, 639, 643, 645—648, 689, 651—652, 694, 695, 697
 Литовська Русь — див. Україна Литовська
 Литовське князівство — див. Литва
 Литовсько-Польської держави — див. Польща
 Лівни (Ливни), м. 149, 152
 Лівобережжя (Лівобічна Україна) 8, 148, 230, 238, 241, 259, 381, 551, 629; див. також — Задніпров'я; Подніпров'я
 Лівонія (Ливонія) 50, 103, 302
 Ліндфорс Марія, шл. 712
 Ліндфорс Софія — див. Русова Софія
 Липерт Юліус (Lippert Julius), вч. 198, 622
 Липпоман Ян (Lippoman Jan), вч. 363, 661—662
 Ліске Кс. (Liske Ks., Liske X.), вч. 296, 645—646
 Літвін Генрік (Litwin H.), вч. 591, 600, 603—604
 Лобачевський М.І., вч. 670
 Лобисевич О. (Лобисевич А.), літератор 236, 631
 Лобода А., вч. 638, 687
 Лобода Григорій, гетьман 142, 307
 Лобода Федько, козак 165
 Лодигенський М., московський посланець 169
 Лодина, с. 34
 Лозана, м. 649
 Лозина, с. 26
 Лозинський Владислав (Łoziński W.), вч. 602
 Лозинський Володимир, громадський діяч 589, 719
 Лозинський Йосип, вч. 240—242, 250, 632
 Лозовата, с. 544, 680
 Лоїв (Лоеве), с. 383
 Лойко Ф., вч. 54, 602
 Ломиковський В., вч. 235, 246, 630—631
 Лондон, м. 650, 668
 Лопаткин Юшко, отаман 147
 Лопушня (Лопушна), с. 196, 621
 Лоренц О., вч. 422
 Лоріс-Меліков Михайло, міністр 544, 680
 Лотоцький О., вч. 707
 Лохвицька волость 143
 Лубенська волость 143
 Лубенський повіт 446
 Лубенщина 142
 Лукашевич Платон 245
 Лукова (Луква), р. 25
 Лукомский С., вч. 235, 631
 Лукомський, урядник 160
 Луценко (Лисенко) Ольга, шл. 710
 Луць, вїтг 46
 Луцьк, м. 3, 24, 306
 Луцьке князівство 232
 Луцький повіт 23, 53, 72
 Лучицький І. (Лучицкий И.), вч. 259, 544, 651, 681
 Лучкай Михайло (Lutsckay Michael), вч. 241, 632
 Любавський М.К., вч. XII, 260, 285—288, 290—291, 639, 643, 647
 Любарт Гедимінович, кн. XI—XII, 24, 175—176, 306, 316, 614—615
 Любачівське староство 25—26, 35, 54
 Любачівщина 594
 Любек, м. 44, 49
 Любич, с. 25
 Люблинець, с. 25—26
 Люблін (Люблин), м. 385
 Люблінська губернія 713
 Любомірський Я.-Т. (Любомірський, Lubomirski J. T., L. T.), вч. XV, XIX, 560, 675, 693
 Любомль, м. 45
 Любомльське староство 25, 45—46, 55—56
 Любранцький, єпископ 297
 Любуша, княгиня 623
 Людовик, угорський король 7
 Люкан, античний автор 117
 Люкас С. (Lukas S.), вч. 296, 646
 Лютенка (Lutenka), с. 79, 86, 89, 160
 Лядська земля — див. Польща
 Ляйпціг (Липськ), м. 581, 646, 650, 711
 Лям Я., вч. 594—595
 Ляскоронський В.Г., вч. 639
 Лясота Еріх, посол 344, 656
 Ляхович С. (Lachowicz S.), вч. 101, 606
 Ляхоцький В., вч. 616
 Ляшки, с. 62
 Львів (Lemberg, Lwów) V, VII, 1, 26, 39, 40, 42, 67, 73, 177, 264, 306, 332—333, 361, 385, 529—530, 532, 536—538, 541, 558, 597, 600—601, 615, 621, 626, 635, 646, 648, 660, 666, 671—673, 676, 679, 683, 710
 Львівська архієпархія 629, 635
 Львівська земля 40, 42, 598
 Львівська область 661
 Львівське (Львівське, Галицьке та Кам'янець-Подільське) єпископство 601, 650
 Львівське староство 41, 58—59, 62, 69

Львівщина 595

Львов Олексій (Лвов Олексий), кн. 374

М

М.К. — див. Капраль

Магмутов, с. 159

Магомет 92, 96, 113

Маґочі Пол (Magocsi Paul), вч. 649

Мазепа І., гетьман ІХ—Х, 9, 120—127, 129, 131, 133, 308, 323—324, 347, 419, 450, 523, 592, 676, 607—609, 648, 674, 683

Мазовія (Мазовше) 45, 66, 301

Майборода Р., вч. VI, 598—599, 616

Майер Едуард (Maier E.), вч. 210, 623

Майн, р. 211

Майхер В., вч. 641

Макарій, митрополит 4, 430, 572, 704

Маковей О., вч. 242, 632

Максимейка М., вч. 260, 269, 282—284, 641

Максиміліан І, імператор 297, 338, 651, 653

Максимович І., вч. 694

Максимович Л., вч. 630

Максимович М., вч. 238, 243—245, 248, 250—251, 253, 310, 419, 426—427, 446, 458, 460, 483, 525, 579, 633, 635—636, 710

Максимович П., громадський діяч

Малиновський І. (Малиновский И.), вч. 260, 639

Малиновський М. (Malinowski M.), вч. 250, 635, 646

Малишевський І. (Мальшевский И.), вч. 6, 592

Малоросія (Мала Росія, Малороссия, Малоросійський край, Юго-Западная Русь, Южная Русь, Южно-Русский край) 120, 124, 232, 234, 237, 243, 247, 403, 408, 410, 421, 423, 434, 440, 445—446—448, 449, 450, 454, 457, 459, 460, 462, 467, 469, 472, 478, 480—481, 487, 488, 495, 497—498, 502—503, 514—515, 517, 522—523; див. також — Україна

Малоярославець, м. 653

Мальований В., вч. 707

Мальчевський О., вч. 600

Мальченко О., вч. 606

Мамай, темник 651

Манжура І., вч. 259

Мантур-Кият, ординський вельможа 651

Маньківський р-н 661

Марамороський комітат 327

Маркварт (Marquart J.), вч. 203, 210, 216

Маркевич (Маркович) Микола, вч. 246—247, 634

Маркина В.А., вч. 603

Маркович (д'Олива) Елисавета, шл. 481, 492, 505

Маркович (Маркевич) Я., вч. XIV, 101, 235—237, 631

Маркович Андрій, студент 492

Маркович Василій, шл. 408

Маркович Олександр, вч. 246

Маркович Олексій, вч. 538, 677

Маркович Опанас (Маркевич, Марковичь Афанасій), вч. 388—389, 394, 396—397, 398—400, 406, 408, 411, 415, 420—421, 424, 426—427,

435—436, 444, 452—453, 470, 477, 478, 481—482, 488, 490, 492—493, 497, 501, 508—509, 514—515, 528, 668—669, 671

Маркович Яків, генеральний підскарбій 538, 676—677

Марковичі, рід 677

Мартинів ліс 46

Мартос О. (Мартос А.), вч. 246, 634

Масненко В., вч. 716

Матвеевка, с. 702

Матейко Ян, художник 593

Матиринка Ісько — див. Бодяньський О.

Матюшка, отаман 160

Махнівський повіт 716

Мацейовський Станіслав, староста 45

Мацюк О.Я., вч. 598

Мацьків Т., вч. 607—609

Маячанець Левко — див. Левицький О.

Медведев П., вч. 712

Медика, с. 69

Мединь, м. 652

Мекленбург, область 211

Мелеве, місцевість 159

Мелешко Федір, єпископ 625

Мельник-Антонович К., вч. 220

Мельниченко, козак 164

Менґлі-Гірей, хан 338, 653

Меншиков О., чиновник 674

Мерл, р. 144, 167

Мерчик, р. 167

Месопотамія 313

Метерніх К.-В., кн., міністр 401

Метлинський А. (Метлинский А.), вч. 245, 250, 438—439, 635, 671, 710

Мефодій (Мефодий), св. 267, 393, 397—398, 405, 409, 414, 425, 427, 430, 437, 440—443, 484, 487, 509—510, 518, 524, 571

Мигура Іван, гравер 608

Миклашевський І., вч. 140, 373

Микола І (Николай I), імператор 388, 669

Микола Олександрович, великий князь 704

Миколаїв, м. 666

Миколай Русин (Nicolaus), купець 359

Миллер Д.П., вч. 140

Миловші, с. 227

Милорадович В., вч. 259

Миргород (Mirgorod), м. 48, 74, 87, 161, 168

Миргородська волость 79, 81

Миргородське староство 142

Миттякин колодязь 158

Михайло Федорович (Михаил Федорович), цар 153, 373—375

Михайлов Василій, посол 379, 665

Михайлов, м. 150

Михальчук К., вч. XVII—XVIII, 254, 263, 587, 617, 636, 637, 640, 716, 717, 718

Мищик Ю.А., вч. 665

Мишкевич — див. Мішкевич

Мицько І., вч. 615

Мишанич Я., вч. 631

- Мишук, отаман 147
 Міддендорф, історик 200
 Міленгоф К. (Müllenhoff K.), вч. 206
 Міллер Г.Ф. (Миллер Г.Ф.), історик 234, 629
 Мінськ, м. 643
 Мінусінськ, с. 684
 Місаїл, бібл. 541–542
 Міхулович Юрій, єпископ 625
 Міцкевич А. (Мицкевич А.), поет 398, 428, 438, 460, 516
 Міщуков О.В., вч. 631
 Міяковський В., вч. 667, 670, 717
 Мйодушевський Антоній (Mioduszewski A.), шл. XIII, 363–365, 368–369, 662
 Мйодушевський Іван, шл. 364
 Мйодушевський Ян, шл. 662
 Многогрішний Дем'ян, гетьман 9, 307
 Мова (Лиманський) В. вч. 605
 Могила П., митрополит 218
 Могилів, м. 654
 Могилів-Подільський р-н 655, 661
 Могилинецький Іван, вч. 240–241, 632
 Модзалевський В., вч. 259, 538, 659, 676, 677, 710
 Мож, р. 144, 167
 Мозирський повіт 385
 Мокій, отаман 158
 Молдавія 120, 230, 320, 327, 343
 Молдовів, с. 36
 Молчановський Н. (Н.М.), вч. XVII–XVIII, 129, 143, 259, 543–549, 584, 610, 613, 667, 680–684, 714
 Молчановські, рід 544
 Мольєр Ж., драматург 236
 Монастирський, острів 111
 Мономах Володимир, кн. 303
 Монталябер Ш. (Montalembert Ch.), вч. 560, 693
 Мончаловський О.А., вч. 682
 Мордва 160
 Москва, м. VII, XIII–XIV, 108, 155, 159, 165, 167, 253, 351, 372, 374, 376, 378, 393, 410, 421, 447, 453, 458, 460, 536, 592, 613, 665, 676
 Московія — див. Росія
 Московська держава — див. Росія
 Московська імперія — див. Росія
 Московське Велике князівство 339, 653
 Московське князівство 315
 Московщина — див. Росія
 Мошинський Адам (Moszyński A.), мемуарист 362, 661–662
 Мошкович Лазарко, селянин 21
 Мощенка, с. 58
 Мужилівський Андрій, протопоп 378
 Мужилівський Силуян (Мужилевский Солуян), посол XIV, 376–382, 385, 665
 Музичко О.Є., вч. 694–697
 Муравський шлях 153
 Муром, м. 150
 Мухавець, р. 46
 Мухаммед-Булак, хан 651
 Мухін М., вч. 608
 Мценськ, м. 149
 Мюнхен, м. 706
- ## Н
- Н.М. — див. Молчановський
 Навроцький О. (Навродскій, Навроцкій), студент 387–388, 392–394, 396, 398–408, 410–411, 414–415, 419–423, 426, 434, 436, 437, 439, 444, 461, 470, 474, 478, 481, 486, 488, 490, 494, 497, 499, 507, 513, 518, 521, 522, 524–525, 528, 666, 669
 Надкин Г.П., вч. 656
 Назарів І., вч. 596
 Наконечний Є., вч. XX
 Наливайко С., гетьман 134, 142, 307
 Наполеон Л.Б., імператор 669
 Нарва, р. 44
 Нарев, р. 50–51
 Наріжний С., вч. 705, 707–708
 Нарушевич Адам, історик 301, 647
 Науменко В., вч. 178, 259, 262
 Недак В., вч. X, 607–609
 Незабитовський В., вч. 694
 Нейкирх І.Я., вч. 506
 Нейман К., вч. 259
 Нелипковці, с. 48
 Немричівна Маріамна, шл. 591
 Немирів, м. 103, 384, 655
 Несвизький Федько, кн. 101
 Нестор, літописець 201
 Нетолінська, шл. 492
 Нечаєв, стрілець 165
 Нечкина М.В., вч. 700
 Несецький К. (Niesiecki K.), вч. 92, 101
 Нижній Новгород, м. 150, 685
 Нижин — див. Ніжин
 Низ — див. Запоріжжя
 Николай І — див. Микола І
 Никольская П.Н., вч. 621
 Нифонт, патріарх 541
 Нідерланди — див. Голландія
 Нідерле Л. (Niederle L.), вч. XI, 197, 212, 621, 622
 Ніжин (Нижын), м. 132, 383, 694
 Ніжинський полк 143, 382
 Нікітін І.М., художник 121, 608
 Ніковський А., вч. 718
 Німан, р. 50, 231, 322
 Німецьке море — див. Балтійське море
 Німеччина (Германія, Федеративна Республіка Німеччина) 16, 211, 316, 329, 400, 648, 660
 Німчук В., вч. 629
 Нова Січ 347; див. також — Запоріжжя
 Новак (Nowak), угорський полководець 7
 Новакович С. (Новакови-Ст.), вч. 198, 622
 Новгород (Великий Новгород), м. XV, 39, 282, 284, 314, 429, 568
 Новгород-Сіверський, м. 150, 152
 Новгородська земля 283

Новгородське воеводство — див. Новгородське воеводство

Новий Оскол, м. 153

Новицький М., вч. 531, 670, 673

Новицький Стенька, козак 164

Новогрудок, м. 590

Новогрудське воеводство (Новгородське воеводство) 3—4, 590

Новомбергский Н., вч. 165

Новородчанська сільрада 615

Новосельцев А.П., вч. 611

Новосиль, с. 149—150

Новочеркаськ, м. 666

Ноздрев, літературний герой 498

Номис М., вч. 253

Норблін Ян Пьотр, гравер 121, 608

Норвегія 49

Норік, місцевість 211

Носенко — див. Белецький-Носенко

Нудиський ліс 45

Нятин перевіз 147

О

О.В. — див. Вінниченко

О.К. — див. Купчинський

Оболенський — див. Овчина-Телепньов-Оболенський

Обросимівка, с. 160

Овруцьке староство 22, 47, 600

Овруцький повіт 21

Овруч, м. 600

Овручина 228

Овчина-Телепньов-Оболенський Іван, кн. 654

Огієнко І., вч. 236

Оглоблін О. (Ohloblyn O.), вч. 596, 608, 630, 677, 706

Оглоблін Микола, вч. 376, 665

Огоновський О. (Ogonowski E.), вч. 243, 261—262, 264, 555, 639, 717

Одер, р. 211

Одеса (Odessa), м. XIII, 250, 371, 369—370, 444, 471, 510, 562—563, 576, 662, 695, 707

Одоевський В., поет 427, 439, 502—503, 513

Одра, р. 211

Одривольський Ян, чернігівський каштелян 383

Одріхова, с. 58

Одровонжі, рід 41

Ока, р. 150—152, 193—195

Окнин, с. 101

Окуневський Т., вч. 658

Олава, р. 142

Олег Віщий (Хьльга, Х-ль-г-ъ, Helga), кн. 135—139, 194, 269, 303, 611, 648

Олександр I Ягеллончик, король, великий литовський князь 91, 175, 296—299, 338, 651—652

Олександр I, імператор 329

Олександр II, імператор 681

Олександр III (Олександр Олександрович), імператор 681, 704

Олександр Олександрович — Олександр III

Олександрівськ, м. 343

Олексій Михайлович, цар XIV, 676

Оелькович Михайло, кн. 652

Оелькович Симеон, кн. 317, 339, 588, 617, 718

Оельковичі-Саудькі, князі 652

Олена Васи́лівна — див. Глинська Олена

Олешня, м. 144, 153

Ольга, св., кн. 303, 648

Ольшанка, с. 12

Ольшанськ, м. 153

Онисифор Дівочка (Онисифор Петрович, Onisifor Dziewoczka, Dzieweczka), митрополит X, 3—6, 590—591

Онишкевич Г., вч. 264

Онопрієнко В.І., вч. 616

Орадівка, с. 340, 655

Орда 91, 102, 114, 144—145, 151, 339; див. також — Кримське ханство

Орел, м. 150, 669, 701

Оренбург, м. 525

Оренбурзька губернія 670

Оринка Алексє́ва, козачка 165

Орлик П., гетьман 127, 133, 248, 323, 347, 548, 610, 674, 683—684

Орлов О.Ф., начальник III відділення 388, 667, 669

Орловська губернія 192

Осада М., вч. 250

Осадя О.П., вч. 709

Оскол, м. 147, 149, 152—153, 162, 167

Оснoвьяненко — див. Квітка-Оснoв'яненко

Остер, р. 142

Острів, с. 59

Острог, м. 509, 615

Острозький Василь-Костянтин (Острозький Костянтин), кн. 53, 72, 109, 339, 597, 614

Острозький Костянтин (Константин Іванович), кн. 90—91, 653

Острозький район 615

Острозький Януш, кн. 91

Острозькі, князі 652—653

Остророг, шл. 48

Остриянинова Пелагея (Остриянинова Яцькова Пелажка), вдова отамана 373—374

Острияниця (Остриенин, Остриянин) Яцько, отаман XIII, 143, 149, 155—156, 168—171, 307, 372—374

Отманська Порта 133

Оттон II, імператор 623

Очаків, м. 105, 112, 301, 349

Очаківські степи 371

П

П'ясецький (Пісоніські), шл. 113

Павлик М., вч. 678

Павло I, імператор 329

Павло Федорович, воевода 159

Павлов П., вч. 706

Павлов-Сильванский Н.П., вч. 266, 642

- Павловский А., вч. 236, 631
 Павловський І. (Павловский И.Ф.), вч. 259, 609
 Павлуцький Г.Г., вч. 182—183, 638
 Павлюк І Павло, отаман 307
 Павлоч, м. 384
 Паісій — див. Паїсій
 Паїсій (Паісій), патріарх 376, 378—379, 382
 Пайскер Ян (Peisker J.), вч. XI, 197—216, 622—623
 Палестина 382
 Палієнко М., вч. 713
 Палій С., полковник 131, 238, 577
 Паліцин І., диригент 712
 Пальчинський А.Б., театральний діяч 712
 Панонія 211
 Панченко, член київської громади 717—718
 Панькова С. (С.П.), вч. XX, 610, 671, 713
 Папе Ф. (Pape F.), вч. 652, 697
 Паплинець, місцевість 385
 Папроцький Б. (Paprocki B.), вч. 344, 656
 Парас, країна 137
 Париж, м. 312, 395, 460,
 645, 649, 650, 668, 693, 706
 Партицький Омелян, вч. 264, 640
 Паславський П., вч. 240
 Пасторій Йоаким, історик 426, 434
 Патер І., вч. XII, 648
 Патлаєвський І., громадський діяч 695
 Патрикеєв Василь — див. Вассіан
 Пачовський В., вч. 673
 Пашин С.С., вч. 660
 Пащенко Д., вч. 235, 630
 Пелопонес 211
 Пензенська губернія 458, 699
 Пензенський повіт 699
 Перекоп 107, 110—111, 155, 157
 Перемиль, м. 227
 Перемиська волость 27
 Перемиська єпархія 629
 Перемиська земля 27, 597—598
 Перемиська королівщина 59—60, 63
 Перемишль 36, 41, 322, 660
 Перемищина 52, 68—69, 591
 Перетц В., вч. 182—183, 265, 615
 Переяслав (Переяславь), м. 122, 132, 314, 397
 Переяславець, м. 194
 Переяславська земля 315
 Переяславське князівство 232
 Переяславське староство 142
 Переяславський полк 143
 Переяславщина 550
 Перлштейн А., вч. 600
 Перм, м. 668
 Перналь А.Б. (Pernal A.B.), вч. 612
 Персія 313
 Песах, хозарський царевич 137
 Петербург (Петербургь, Петроград) 253, 308, 311,
 351, 394, 396, 408, 410, 418—419, 424, 433, 435,
 445—448, 450, 453—454, 460, 463—464, 483,
 499, 516, 524—525, 527—528, 536, 573, 589,
 630, 638, 658, 667—668, 676—677, 701, 713
 Петражицький Л.И., вч. 701
 Петражицький-Кулага Іван, гетьман 345
 Петришин Г., вч. 597
 Петро І (Петр Алексєвич), імператор X, 120, 123—
 124, 126, 308, 323—324, 609
 Петро, шл. 7
 Петров М. (Петров Н.), вч. 259—260, 631, 690
 Петров Олексій (Петровь Алексій), студент 236,
 388, 391, 394—396, 399, 412, 487, 490, 507,
 518—522, 524, 554—555, 667
 Петроград — див. Петербург
 Петрозаводськ, м. 667, 669
 Петрошенко, отаман 160
 Петрунь Ф., вч. 597
 Петрушевич А., вч. 264, 594
 Печенігів, м. 167
 Песков Євген — див. Голубінський
 Пилипчук Р., вч. 709
 Пилівці, м. 385
 Пильчиков Д. (Пильчиків, Пильчиковь), громад-
 ський діяч 354, 387, 400, 408, 415, 420—421,
 504—505, 666, 692
 Пипін О. (Пьпин А.), вч. 243, 716
 Пирятин (Пирятинське), м. 394, 397, 501
 Писарев М. (Писарев Н.Е.), чиновник 426, 436,
 510, 627
 Пичета В., вч. 597
 Підгайці, с. 23, 101
 Підліски, с. 58
 Підляшшя 51, 66, 72, 293, 295, 318, 597
 Підрижна, мікротопонім 595
 Пінське єпископство 625
 Пінське князівство 72
 Пінчук Ю.А., вч. 637, 684
 Пірко В., вч. 598
 Пісоніскі — див. П'ясецький
 Піжно Д., журналіст 709
 Пйонтек М. (Piontek Maciej), викладач університе-
 ту 116—117, 119, 607
 Пйотрков, м. 112
 Плавт Тіт, драматург 236
 Платонов А.А., вч. 703
 Плетнев Петр, вч. 455, 483
 Пłosкирське староство 142
 Плоцьк, м. 116
 Победоносцев К., російський державний діяч 572, 704
 Побужжя (Побожжя) 40, 44, 51—52, 55—57, 63,
 66, 73—74, 78, 293
 Побужжя Середнє 51
 Поварська маєтність 24
 Поволжя 93, 149
 Погодін М. (Погодин М.), вч. 11, 192, 214, 251, 257,
 594, 633, 635—636, 638
 Погодін О.Л., вч. 621
 Погорельська Л., вч. 705
 Подградская Е., вч. 598
 Подгурський, професор математики 391
 Поділля (Подольь, Пониззя) 15, 28, 39, 40—42, 55—
 56, 57, 71, 109, 187, 226, 232, 288, 309, 317,
 382, 400, 318, 544—546, 589, 603, 680—681

- Поділля Східне 544
 Поділля Східно-Полудневе 73
 Подільська губернія 680
 Подільська земля 545
 Подільське воеводство 224, 654, 661
 Подніпров'я 18, 40, 73, 141, 251, 316, 343, 400, 613, 635–636; див. також — Україна Лівобережна; Задніпров'я
 Подоння 194–195
 Подризу, турецьке місто 156
 Подунав'я 42
 Пожаренко, козак 164
 Поадяч, с. 59
 Познанський Б., вч. 617, 718
 Познань, м. 661
 Покуття 57
 Полап, с. 46
 Полетика В., громадський діяч 235–236
 Полетика Г.І., громадський діяч 235, 664
 Полісся 18, 20–21, 25–27, 31, 72, 209, 210, 212, 293, 342, 600
 Половці, с. 58
 Полонські маєтності 73
 Полоцьк, м. 39
 Полоцька земля 72, 284, 293
 Полтава 48, 59, 121, 158, 161, 168, 171, 307, 323, 329, 394, 413–415, 420–421, 463, 464, 465, 469, 471, 478, 483, 504–506, 522, 666
 Полтавська губернія 79, 338, 399, 402–403, 406, 410, 446, 498, 501, 503, 523, 709
 Полтавчанко, козак 164
 Полтавщина 581, 706, 710
 Полуботок П., наказний гетьман 577, 708
 Польська держава — див. Польща
 Польське королівство — див. Польща
 Польща (Лядська земля, Польська держава, Польське королівство, Польсько-литовська держава, Річ Посполита, Polska) VIII, 8, 10, 13, 16, 33, 40, 43, 45, 49, 52, 53, 54, 55, 64–66, 70, 71, 77–79, 84–86, 90, 99, 112, 113, 116, 118, 126–131, 140, 143–144, 150–151, 153, 156, 159, 172, 190, 217, 223, 230, 232, 246, 256–257, 285, 287, 289–292, 296–297, 300–302, 306–309, 310, 312–313, 315–323, 327, 328, 340, 342, 345, 378–381, 403, 415, 423, 439, 497–498, 512, 559, 560, 561, 566, 576, 599–604, 614, 624, 629, 644, 646–647, 648, 650, 652, 654, 661–662, 693–694, 715
 Пом'яковський І., вч. 714
 Померанія (Помор'я) 50, 426, 436
 Помор'я — див. Померанія
 Пониззя — див. Поділля
 Понтуси, рід 364, 662
 Попівка, с. 694
 Попов К.М., вч. 703
 Попов П., вч. 633
 Попов, чиновник 490
 Поппе А. (Porre A.), вч. 612, 636
 Порицькі, князі 653
 Пороги — див. Запоріжжя
 Португалія 50, 55
 Посяда (Посяденко) І., студент 388–389, 396–398, 400, 402–407, 410, 415–418, 421–423, 426, 433–434, 436, 440–441, 444, 471, 479, 490, 493–494, 501–502, 518–519, 521–528, 669, 671
 Посяння 62
 Потєбня О. (Потєбня А.), вч. 251, 253, 261–262, 587, 636, 640, 717
 Потоцький Миколай, гетьман коронний 142, 149, 158, 380, 382–383
 Потоцький Петро, староста 41
 Потоцький Салезій (Потоцький Францішек Салезій), шл. 340, 654
 Потоцький Юзеф, шл. 654
 Потоцькі, рід 340
 Потьомкін Г., кн. 234, 328, 349, 662
 Почаїв (Почаєвъ), м. 419
 Почапи, с. 11
 Почеп, м. 152
 Правобережжя — див. Україна Правобережна
 Прага, м. 541, 585, 623
 Пресняков А.Е., вч. 273, 277, 281, 284
 Претвич Б., староста 68, 102, 606
 Придніпров'я 257, 263
 Приліпи, с. 166
 Прилуцький полк 143, 382
 Прилучина 142
 Прип'ять (Припеть), р. 20, 22, 46, 316, 383, 600
 Приселков М.Д., вч. 284, 703
 Приснец, лікар 402, 496
 Прицак О. (Прицак О.), вч. X, 610, 650
 Прокопій, історик 204, 214
 Пронськ, м. 150
 Проскуриков П.В., вч. 611
 Проскуров, м. 365, 662
 Пруссія (Пруси, Прусска держава) 39, 44, 49–50, 73, 302, 328, 649
 Пруссія Західна 49
 Прушович Ян, шл. 89
 Пршемисл, кн. 202
 Пршемислїди, династія 623
 Пршемисл-орач, кн. 623
 Псевдо-Маврикій, історик 204, 209, 214
 Псевдо-Цезарій, історик 200, 206, 210
 Псел (Псель, Psel) 78, 80, 86, 105, 108, 142, 151, 166, 407
 Пташицький С., вч. 697
 Пуать'є, м. 661
 Пудваль Герман, шл. 601
 Пулаский К. (Pułaski K.), вч. 221, 627
 Путивль, м. 21, 105, 146, 150–154, 162, 168, 219, 231, 322, 651
 Путивльський повіт 147–148, 166
 Пуятитч Дмитро, кн. 299
 Пушкар М., полковник 238, 346
 Пушкін О., поет 403
 Пчілка Олена, літератор 711, 713

Пшездзєцький А. (Przeździecki A.), вч. 613
 Пшибось А. (Przyboś A.), вч. 614
 Пшіленцький С. (Przyłęcki S.), вч. 219, 675
 Пыпин А. — див. Пипін

Р

Рабиня, р. 167
 Равіта-Гавронський Ф. (Rawita-Gawroński Fr.), вч. 619, 692
 Рагоза Михайла, митрополит 591
 Радзівілів, м. 652
 Радивил (Радзівіл) Альбрехт, канцлер 156, 614
 Радивил А., шл. 222
 Радивил Криштоф, шл. 220
 Радивил Михаїл, шл. 102—103, 109
 Радістівське староство 46
 Радлов В.В., вч. 685
 Радомишль, вч. 23
 Рамшівський, шл. 25
 Ранке Л., вч. 617, 646
 Рата, р. 25
 Ратенська волость 20—21, 600
 Ратенське староство 39, 46, 56, 560, 600
 Ратенщина 21
 Рафалович Джорж (Raffalovich G.), перекладач 649
 Рафаль, вч. 215
 Рачинський Е. (Raczyński Edward), вч. 362, 661—662
 Рацівка, м. 79, 142
 Рева И.М., вч. 655
 Регніц, р. 211
 Редер К.Г., нотодрукар 711
 Рейн (Райн), р. 201
 Рейц А. (Reutz A.), вч. 266, 642
 Ренненкамф Микола, вч. 545, 681
 Репнина Варвара, кн. 413—414
 Репнін М.І.Г., кн. 446
 Репнін, генерал 122
 Реслер Р., вч. 214, 623
 Решетів, м. 160
 Ржевський, дяк 105—106, 111, 151
 Рибалоко О., вч. XX
 Рилєєв К. (Рыльєвъ К.), поет 396
 Рильськ, м. 150—153
 Рильський Т. (Rylski T., Tadzio), громадський діяч 252, 364, 366—367, 617, 662—663, 717—718
 Рим, м. 8, 98, 593, 644
 Римська Священна імперія 651
 Рівненська область 615
 Рігельман О. (Rigelman A.), історик 235, 248, 425, 460, 631
 Ріжна (Roźna), поле 595—596; див. також — Рожне поле
 Річ Посполита — див. Польща
 Роберт Кипріан, вч. 479—480
 Рогатин, м. 196
 Рогатинський район 621
 Рогачик, р. 343
 Рогов А.И., вч. 703

Рожественский Арсеній, вч. 546, 682
 Рожинські — див. Ружинські
 Рожища, с. 175—176, 615
 Рожиямпіль, с. 594
 Рожна Воля (Рожковоля, Рожволя, Rożowola), мікротопонім 11—12, 594—596
 Рожне поле Х, 11—12, 594—596
 Рожнів, с. 11, 594
 Рожносинці, с. 594
 Рожоволя — див. Рожна Воля
 Розанов Г. — див. Гавриил
 Роздольський О., вч. 265
 Розелій (Русель) Яків, посол 223
 Розмазня Івашко, отаман 147
 Розов В., вч. 263
 Розішки (Росошки), с. 340, 655
 Россоха, сотник 170
 Розумовський К., гетьман 308, 324—325
 Розумовські, родина 325
 Ройзій (Ройзьюшь) Григорій, лікар 3
 Ройзій Станіслав, шл. 3
 Роман Мстиславович, кн. 136—138, 303, 315
 Романович, династія 660
 Романчук Ю., політичний діяч 619, 658, 692
 Роменська волость 143
 Роменщина 142
 Ромни, м. 685
 Рополота, р. 147
 Російська імперія — див. Росія
 Росія (Велика Русь, Великоросія, Москва, Московщина, Московія, Московська держава, Московська імперія, Російська імперія) V—VII, XV—XVI, 81, 98, 103, 105—110, 114, 116, 119, 123, 127, 129—132, 140, 143, 149—151, 153, 156, 170—172, 177, 183, 188, 191, 218—219, 221, 223, 226, 229—230, 232, 238—243, 247, 249—250, 252, 254, 256, 259, 261, 263—264, 266, 283, 289, 294, 307, 308—315, 317, 320—327, 330—337, 339, 343, 346—347, 371, 379—380, 389, 392—393, 396—397, 408, 410—411, 428, 437—438, 440—441, 444, 450, 468, 472—473, 484, 488—489, 491—492, 497, 500, 505, 510, 513—514, 516, 520—521, 523, 526, 529—530, 544, 547, 549, 563, 565—569, 591, 575—576, 604, 606, 610, 612, 614, 616, 623, 629, 634, 640—641, 648, 652—654, 657—658, 663—664, 668—669, 671, 673, 680—681, 683, 691, 696, 698—701, 706, 713, 715—717, 719
 Росошки — див. Розішки
 Ростафінський Юзеф, вч. 208
 Ростислав, кн. 11
 Ротунд Августин, вїйт 295, 645
 Рубан В., вч. 234—235, 630
 Рубець О., вч. 710
 Рубин, купець 52
 Рудановичі, с. 62
 Рудники, с. 23
 Рудницький С., вч. 220—222, 265, 624, 627, 683
 Ружинська маєтність 72

Ружинські (Рожинські), князі 145, 653
 Румянцев П., генерал-губернатор 235, 237
 Русов О., вч. 712
 Русова С. (Ліндфорс С.), вч. 712
 Руссо Ж.-Ж., філософ 618
 Русь (Русь-Україна, Русь коронна, Русская земля, Rus) XVII, 4, 7, 18, 35, 43, 55, 136—138, 192, 199, 206, 210, 229—231, 246, 257, 267, 270—272, 274, 276—278, 294, 359, 373—375, 381, 385, 432, 480, 531, 550—551, 561, 563, 572, 584, 619, 629, 653, 684, 686, 699—700; див. також — Україна
 Руське воєводство 598
 Руське князівство 321
 Рутський Вельямин, митрополит 626
 Рюриковичі, династія 614, 652
 Рябінін-Склярєвський О., вч. 664
 Рябуха Васько, отаман 158—159
 Рязькь, с. 150
 Рязанське Велике князівство 653
 Рязанщина 195
 Рязань, м. 145, 150
 Ряшівська волость 27

С

С.П. — див. Панькова
 Сабурова Соломонія, княгиня 653
 Савич Микола (Савичь Н.), громадський діяч 392—393, 395, 399, 402, 406, 410, 415, 426, 437, 444, 474, 479, 490, 493, 515, 520, 521
 Савич О., вч. 671
 Саврійл, ховарський цар 136
 Сагайдачний П., гетьман 307, 345
 Сажин М. (Сажень М.), художник 419—420, 445
 Сақран, історик 542
 Салтів, м. 167
 Самара, р. 344
 Самбір, м. 322
 Самовидець, літописець 85, 248, 382
 Самойлович І., гетьман 9, 347
 Самоквасов Д., вч. 562—565, 698—699
 Самусь С., полковник 131
 Самчинський, громадський діяч 617
 Сангушки, рід 24, 652—653
 Сангушко Дмитро, кн. 102
 Сандомирське воєводство 16
 Сапіга Л., кн. 630
 Сапіга Я., кн. 223
 Сапожников Д., вч. 608
 Саратов, м. 666
 Сарбей В.Г., вч. 631, 680
 Сас П., вч. 596
 Сваров, с. 677
 Свенціцький І., вч. 531—532, 671, 673
 Свенціцький, староста 46
 Свидригайло (Свитригайло), великий кн. литовський 23—24, 90, 101, 175, 227, 289, 299, 317, 542, 653, 680
 Свиридов Єфимка, козак 164

Свитригайло — див. Свидригайло
 Свояк, с. 23
 Святе, озеро 46
 Святе, с. 63
 Святослав Ігоревич, кн. 194, 273, 303, 314, 594, 648
 Сейм, р. 150—153
 Селин А.И., вч. 425
 Сембратович Р., вч. 658
 Сементовський К., громадський діяч 671
 Семигород 127, 307
 Сенковський О.І., вч. 634
 Сенявський, шл. 383
 Серби (Гонтівка, Serby), с. 361, 655, 661
 Сербія 704
 Сергеевич В. (Sergeievitch V.), вч. XV, 268—269, 279, 568—569, 642, 694, 701—702
 Сергійв Посад, м. 702
 Сергієнко Г.Я., вч. 666
 Сергієнч М. — див. Грушевський М.
 Сергійчук В., вч. 605—606
 Середня Азія 208, 622
 Середонин С.М., вч. 634
 Сердюков П., громадський діяч 671
 Серет, р. 11—12, 594
 Серпухов, м. 150
 Семенський Люціян, поет IX, 94
 Сенявський Микола, шл. 103
 Сибір 125, 162, 308, 364, 396, 576, 662, 707
 Сигізмунд I Старий — див. Жигимонт I Старий
 Сигізмунд II Август — див. Жигимонт II Август
 Сигізмунд III — див. Жигимонт III
 Сидоренко О., вч. 598
 Сикст, папа римський 541
 Сибірськь, м. VII
 Симеон Омелькович — див. Омелькович Симеон
 Симонов М. (Номис), вч. 253
 Симоновський П., історик 235, 248, 631
 Синів, с. 46
 Синява, м. 48
 Сирия 382
 Сіверськ, м. 322
 Сіверська земля 263
 Сіверський Донець, р. 158, 161
 Сіверщина 65, 110, 149, 230, 550
 Сівськ, м. 231
 Сілезія (Шлезьк) 39—41, 653
 Сільце, с. 25
 Сінкевич Г., белетрист 619—620
 Січ — див. Запоріжжя
 Січинський В. (Sitschynskij V.), вч. 596, 598, 607—608
 Скакун О.Ф., вч. 639
 Скальковський А., вч. 349
 Скаржинське поле 385
 Скарвля, мікротопонім 11—12, 595
 Сквирський повіт 340
 Скви́лів, с. 11—12, 595
 Сковорода Г., філософ 238, 421
 Скоропадський І., гетьман 9, 250, 324, 674

- Скоропадський Павло, гетьман 615
 Скорульська Р., вч. 709—711
 Скот Вальтер, белетрист 504
 Славянськ, м. 158—159
 Слепушкін І.І., педагог 575, 706
 Слобідська Україна (Слобідщина) 140, 153, 155, 166, 168, 319, 325, 234, 307
 Слобідщина — див. Слобідська Україна
 Слободище Нове, с. 74
 Слободище Старе, с. 74
 Слободищенська латифундія 74
 Словенія 623
 Слуцька Софія, кн. 3
 Слуцьке князівство 3
 Случ, р. 130—131, 610
 Слюсарський А.Г., вч. 612
 Смаль-Стоцький С., вч. 264
 Смарагдов С.М., вч. 422
 Смеря Іван, псевдополовець з твору XVI ст. 592
 Смердиця, р. 166
 Смерчі, рід 59
 Смирницький В.Н. (В.Н.С.), вч. 245, 634
 Смирнов М., вч. 672
 Смірнов С. (Смирнов С.), вч. 570, 703—704
 Смоленськ, м. 39, 110, 317, 339, 379, 614, 653
 Смоленська земля 293, 551, 663
 Смоленське князівство 653
 Смолин, с. 25
 Смотрицький М., церковний діяч 218—220, 233, 241, 625, 629
 Снегірьов І.М., вч. 238
 Снігурський Іван, церковний діяч 632
 Снятин, м. 42
 Собакевич, літературний герой 498
 Собеський В., вч. 535
 Соболевський О. (Соболевский А.), вч. 257, 262—263, 636, 638, 640, 698
 Соединенные Штаты — див. Сполучені Штати Америки
 Сокальська королівщина 26
 Соколов І.М., педагог 461
 Соколовська Й., вч. 621
 Соліковський Я., архієпископ 6
 Соліман, султан 98
 Соловйов (Соловьев) С.М., вч. 111, 301, 566—567, 647, 653, 700
 Солокія, р. 593
 Соломирецькі, шл. 652
 Сорбонна, університет 645
 Сорочинський К. (Сорочинський, Sroczynski Korneliusz), хроніст 361—362, 661
 Сосна, р. 152
 Соссюр де Ф., вч. 717
 Софія, жінка Ягайла 296
 Софія, м. 585
 Сохань П.С., вч. 615—616
 Сперанський М.Н., вч. 687, 689
 Спіцин Д., вч. 192
 Сполучені Штати Америки (Соединенные Штаты) 415, 518, 526
 Срезневський І. (Срезневский И.), вч. 238, 244—245, 310, 438, 454, 571, 632, 710
 Срочинський — див. Сорочинський
 Стамбул, м. 593, 606; див. також — Константинополь
 Станіслав з Ходча, воєвода 40
 Станіслав Август, король 654, 662
 Станіславів, м. 541, 678
 Старець, р. 168
 Старий Костянтинів, м. 597
 Старицька-Черняхівська Л. (Черняхівська Л.), вч. 182, 713
 Старицький М. (Старицкий М.), письменник 581, 710—711
 Старов Олексій, отаман 157
 Старовольський С. (Starowolski S.), хроніст 101
 Стародуб, м. 152
 Старченко Н., вч. 603
 Стахорщина, с. 698
 Стебницький П., вч. XIII
 Стемпковський І., вч. 655
 Степан з Бобріка, козак 157
 Степовик Д.В., вч. 608
 Шешенко І., вч. 178, 182, 253, 638
 Стир, р. 11, 23, 594
 Стойко Йосиф, архієпископ 592
 Стокгольм, м. 548, 683
 Століпін П., міністр 336, 650
 Стороженко Микола (Стороженко Н.), вч. 224, 259, 388, 628, 668
 Страбон, географ 206
 Страсбург, м. 706
 Стрв'язк, р. 28
 Стрийковський М., хроніст 298, 614, 646
 Строгаль, вч. 203
 Строганов, граф 458
 Струговшиков, студент 419
 Струмінський Б. (Struminski B.), вч. 612, 717
 Струнина Л. 706
 Студинський К., вч. 265, 678
 Субтельний О., вч. 610
 Суджа, р. 166
 Судієнко (Судиненко М.О.), вч. 250, 535, 627, 635, 674
 Судовшиков Є.П., громадський діяч 415, 420
 Суздаль, м. 429
 Суздальська Русь 286
 Сула, р. 17, 78, 140, 142, 147, 651
 Суліма Самійло, полковник 157
 Сумцов М., вч. 243, 259
 Суцанський Федір, київський земський писар 626
 Сян, р. 17, 25, 28, 34, 48, 50, 52, 314
 Сянок, м. 660
 Сяноцька волость 62
 Сяноцька земля 62, 598
 Сяноцька королівщина 52, 54, 57, 62—63, 68
 Сяноччина 29, 52, 67—68, 70

Т

- Таванський перевоз 110
 Таврійська губернія 348
 Танва, р. 594
 Тараж, с. 101
 Таран Мисько, козак 156
 Тарановський Ф., вч. 259, 694, 697
 Тарас — див. Федорович
 Таращанський повіт 711
 Тарлавна Ізбушка, мікротопонім 158
 Тарло, шл. 46
 Тарновський В. (Тарновський-старший В.), шл. 426, 503—504
 Тарногора, м. 43
 Тарской Гришка, отаман 160
 Татіцев В., вч. 269
 Тацит, історик 201
 Теличенко І., громадський діяч 259
 Тельвак В., вч. 637
 Темніков, с. 150
 Тенчинський Ян, воевода сандомирський 45—46
 Тенчинські, шл. 46
 Теофан (Theophanus), хроніст 137
 Теробовельщина 68
 Теробовля, м. 41, 594
 Теремне, с. 175—176, 615
 Терещенки, рід 589
 Терлецький Кирило, єпископ 614
 Терлецький О., вч. 250, 683
 Тернавський, шл. 27
 Тернопіль, м. 671
 Тернопільська область 594
 Тесленко І., вч. 599
 Тетліз, р. 167
 Тетлізька “юрта” 167
 Тикотин, м. 51
 Тимошенко Л. (Л.Т.), вч. XX, 592
 Тимченко Є.К. (Тимченко Е.), вч. 183, 637, 716
 Тиса, р. 211
 Тисьмениця, р. 36
 Тиха Сосна, р. 140
 Тихомиров І., вч. 686
 Тихомиров М., вч. 642
 Тихонович, студент 438—439
 Тичинська волость 63
 Тишкевичі, рід 74
 Тищенко-Сірий Ю., вч. 710
 Тітмар Мерзебурський, хроніст 550, 684
 Ткачев Якушка, козак 165
 Ткаченко М., вч. 691
 Тмутораканська Русь 611
 Тмуторокань, м. 137—138; див. також — Смбря
 Тобін Е. (Tobien E.), вч. 266, 269, 280, 642
 Толочко О., вч. 611, 621, 685
 Толочко П.П., вч. 611
 Томаківка, острів 343
 Томаківка, р. 344
 Томашівський С., вч. 257, 265, 599, 658, 659, 673, 676—677, 692
 Томілович Л., вч. 598
 Томіцький Гійотр, підканцлер 647
 Томша, господар 112
 Тор, р. 158, 171
 Торговиця, м. 654
 Торка, р. 159
 Торн — див. Торунь
 Торський Гришко (Ймов., Трошевський), полковник 158—161
 Торунь (Торн), м. 52, 625, 659
 Трансильванія 320
 Траскін О.С. (Траскинъ А.), генерал-майор 391, 394—395, 397, 409, 418, 424, 525, 527, 670
 Третяк Юзеф (Tretiak Józef), вч. 365, 663
 Т-ро П.Є., вч. 705
 Трофимук М., вч. XX, 648
 Троцький, субінспектор 390, 528, 670
 Трошевський — див. Торський
 Трутна, с. 46
 Тугай бей, мурза 385
 Тула, м. 150
 Тулуб О. (Тулубъ Александръ), студент 396, 397—402, 405, 499, 717
 Тулуббек, хан 651
 Тулуп — див. Тулуб
 Тульчин, м. 654
 Туманський Ф., вч. 630, 235
 Тур, с. 46
 Туранли Ферхад, вч. XX
 Туреччина (Турція) XII, 102—105, 109, 113—114, 128, 302, 307, 313, 320, 322—323, 325, 343, 347, 593, 606, 648
 Туринка, с. 58
 Туркестан 199, 296—297, 210, 313, 622
 Туркестан Західний 623
 Туркестан Східний 623
 Туркестанське генерал-губернаторство 623
 Туркестанський край 623
 Туробин, м. 25
 Турово-Пінське князівство 316
 Тюли, вч. 506
 Тягиня, м. 105

У

- Убальдіні Александр, купець 48, 602
 Уваров С., граф 710
 Уварова П.С., графиня, вч. 698
 Угорщина (Угорське королівство, Угорська корона, Węgry) 34, 214, 230, 232, 309, 313, 315—316, 325, 327, 369—370, 546, 602, 648, 650—651
 Угорщина Південна 664
 Удай, р. 142
 Україна (Вкраїна, Ukraina) V—VIII, X, XV, XVIII, 8, 13, 28—29, 39, 43, 47, 64, 74, 81, 85—86, 95, 102—103, 108—113, 116, 124, 126, 128—133, 135, 140—142, 144, 148—149, 151, 155, 157, 159, 168, 171—172, 177—179, 180, 187, 190—191, 225, 228, 232, 234—236, 238, 240, 245—247, 249—250, 256—257, 258—261, 295, 306—335, 337, 345—

- 348, 350–353, 359, 361–362, 372–373, 378–381, 387, 389–390, 398, 410, 413, 432–433, 447, 449, 480, 454, 456, 498, 504–505, 514, 517, 519, 529–531, 543–544, 546–547, 550–551, 553–554, 556–557, 559, 564–566, 569, 576, 579–580, 582, 586–587, 593, 610, 612–613, 619–620, 625–626, 637, 648, 651, 655, 660, 663, 665, 668–669, 671, 691, 710, 717; див. також Русь; Малоросія
- Україна Західно-Північна 82
- Україна Литовська (Литовська Русь) 150, 295, 629
- Україна Південна 314
- Україна Північна 20
- Україна Північно-Західна 53, 57
- Україна Правобережна (Правобережжя, Україна Правобічна) 230, 248, 254, 308–309, 546, 603, 610, 629, 662
- Україна Східна 20, 32, 57, 74–77, 79, 81, 83, 85, 86, 91, 114, 142, 144, 161, 230, 232–234, 239, 306, 313, 316, 318–319, 323, 327, 602, 613
- Україна Східно-Полуднева 73, 77, 82–83, 114, 293
- Україна Центральна 57, 306
- Уленбек, лінгвіст 203
- Ульяновський В.І., вч. 616, 634, 665, 691
- Уманський ключ 341
- Умань (Ншман), м. 74, 78, 340, 362, 593, 654, 661, 662,
- Унковський Григорій, посол 376, 381
- Унь, р. 166
- Усенко І.Б., вч. 695
- Усерд, укріплення 153
- Усердь, р. 149, 153, 163
- Устимович Любов, громадський діяч 709
- Устрялов М., вч. 422
- Ф**
- Фавят, вч. 506
- Фалька Самуель, гравер 607
- Фанар, грецький квартал 593
- Фастів, м. 48
- Федор Іванович, цар 152, 614
- Федоренко П., вч. 598
- Федоров Іван, дяк 374
- Федоров Матвій, отаман 146
- Федорович Тарас (Тарас), гетьман 222, 345
- Федорук Я., вч. 658, 677
- Федотов, вч. 424
- Фелонюк А. (А.Ф.), вч. XX, 594, 620, 628, 647, 656, 658–659, 662–663, 671, 673, 677–678, 680, 682, 684, 687, 692, 701–702, 707, 709, 716, 718–719
- Феофан, священник 407
- Филевич І. (Филевич І.П.), вч. XVI, 546, 584–585, 682, 713–715
- Филевский И.И., вч. 703
- Филип II, король 50
- Филиппов А.Н., вч. 281, 698
- Філарет (Филарет, Гумілевський Д.), митрополит, вч. 8, 10, 373, 571
- Філевич — див. Филевич
- Фінкель Л. (Finkel L.), вч. XII, 296–300, 339, 645–646, 679
- Фірлеївка, с. 595
- Фландрія (Flandria) XIV, 49–50, 359, 659
- Флетчер Джилс, мемуарист 246, 634
- Флоренція, м. 593
- Флоринський Т.Н., вч. 557, 688, 690–691, 718
- Флоровський А.В., вч. 281, 643
- Флоршці, вч. 203
- Флоря Б., вч. 606, 614–615
- Фомка, козак 158
- Фотинський О.А., вч. 600
- Франко І. (Franko I.), вч. 93, 259, 264–265, 354, 532, 640, 656, 661, 690
- Франко О.О., вч. 666, 668
- Франконія 211
- Франція 45, 50, 328, 415, 518, 526, 651
- Франція Північна 50
- Фредегар, хроніст 201
- Фрідріх III, імператор 651
- Фундуклей, чиновник 398, 402, 405, 409
- Х**
- Хайретдинов Х., вч. 713–714
- Халанський М., вч. 94, 605
- Хамець Антоній (Chamiec Antoni), громадський діяч 364, 662–663
- Ханенко Михайло, гетьман 347
- Ханьков, поміщик 391
- Харків, м. 167, 250–251, 351, 438, 516, 536, 635–636, 641, 650, 676, 686, 712
- Харківська губернія 319, 348
- Хашмонай 137
- Хвольсон Д., вч. 215
- Херсонес (ймов., Шрши), м. 137
- Херсонська губернія 348
- Херсонщина 187, 544
- Хитров Богдан, боярин 750
- Хівинське ханство 623
- Хльга (Х-ль-г-ъ) — див. Олег
- Хмельницьке староство 56, 74, 109
- Хмельницький (Хмельниченко) Юрій, гетьман 9, 131
- Хмельницький Богдан, гетьман XIV, 8–9, 57, 86, 121, 127–133, 171, 231, 238, 246–247, 251, 255–256, 307–308, 319–321, 346, 373, 376, 378–379, 380–384, 417, 418–419, 423, 435, 449, 454, 459, 480, 497, 516, 523, 537, 548, 619, 630, 658, 659, 665, 676–677, 683, 701
- Хмельниченко Тимош, син Богдана Хмельницького 112
- Ходаковський-Чарноцький З. — див. Доленго-Ходаковський
- Ходики, рід 186, 617
- Ходиніцький Казімеж (Chodynicky K.), вч. 624
- Ходжевич Єронім, шл. 3
- Хозарія 135–138
- Хойновський Онуфрій, громадський діяч 364, 663

Холку, р. 153
 Холмогоров В., вч. 143
 Холмська земля 28–29, 51, 63, 316, 601
 Холмська королівщина 25, 46, 55–56
 Холмська Русь 585
 Холмське єпископство 625
 Холмщина (Холмський край) XVII, 15, 45, 52, 66, 187, 317, 584–585, 713, 715
 Хом'яков О. С., вч. 669
 Хома І., вч. 624
 Хонька, боярина 22
 Хопр, р. 161
 Хорватія 664
 Хорол, м. 706
 Хорол, р. 142, 147
 Хорольська волость 143
 Хорошкевич А. Л., вч. 615
 Хортиця, о. 101–103, 106–108, 111, 343
 Хортицький замок 104
 Хосдай — див. Ібн Шафрут
 Хотмижськ, м. 153, 167
 Христинівський р-н 655
 Хрушевски М. — див. Грушевський М.

Ц

Царгород — див. Константинополь
 Цареборисов, м. 153, 166
 Царина, с. 25
 Царство Польське 428, 716
 Цезар, римський імператор 201
 Цейс К., вч. 214, 623
 Целевич О., вч. 531, 672, 682
 Центральна Азія 313, 622
 Цертелєв М. (Цертелєв Н.), вч. 243–244, 631–633
 Цецора, місцевість 607
 Цепловоди — див. Черповоди
 Цимбалистов А., вч. 607
 Циммерман А., вч. 694
 Цитович П., вч. 696
 Цюлек — див. Цюлек
 Ціцерон, античний автор 117
 Цыбульский К., вч. 607
 Цюлек Еразм (Цюлек, Ciołek Erazm), єпископ 293, 644

Ч

Чайковський І., вч. 657
 Чайковський Міхал, громадський діяч 517
 Чарторийський Август, кн. 654
 Чарторийські (Чорторийські), рід 227, 480, 653–654
 Чачковський Л., вч. 593
 Чєпа А., історик 236, 246
 Черкаси, м. 102, 108, 111, 161, 382, 400, 461
 Черкаська область 655, 661
 Черкашенин Мишко, отаман 145
 Черкашенин Труш, отаман 147
 Чернеч-городок, м. 23
 Чернечгородська волость 24

Черніг К. (Czoernig Karl), вч. 371, 664
 Чернігів, м. 21, 132, 192, 303, 307, 314, 316, 329, 383, 419, 538, 550, 565, 699
 Чернігівська губернія 446, 461, 565, 677, 694, 698
 Чернігівське воеводство 385
 Чернігівське князівство (Чернігівсько-Сіверське князівство, Tshernigov-Hewer) 232, 315–316
 Чернігівське намісництво 630
 Чернігівщина 9, 317, 551, 695, 564–565
 Чернобыль — див. Чернобыль
 Черныш Василий, студент 404, 420
 Чернявці, м. 25
 Черняхівська — див. Старицька-Черняхівська
 Черняхівський О. Г., вч. 182
 Черповоди (Цепловоди), с. 9, 594
 Чертков Г. О., видавець 669
 Чехія Полуднева 211
 Чехія 197–198, 211, 653
 Чигиринське староство 142
 Чигиринський повіт (Чигринский уезд) 419
 Чиж з Ягодина, будник 45–46
 Чижов Ф., громадський діяч 410, 444, 460, 474, 479, 489, 497, 525
 Чирков Максим, дяк 374
 Чичиков, літературний герой 498
 Чорне море 19, 55, 156–157, 303, 314
 Чорний Григорій, гетьман 345–346
 Чорний Жеребець, р. 158
 Чернобыль (Чернобыль, Czarnobyl), м. 22, 364, 367–368, 383, 662
 Черново І., вч. 619, 692
 Чорномор'я 138, 149, 207, 210
 Чортомлицьке Дніприще, місцевість 344
 Чорторийські — див. Чарторийські
 Чортоус, гайдамака 456
 Чубинський (Александров (?), Аѳонасьев Александр, Чужбинский) П., вч. 254, 438, 446, 637
 Чугуєв (Чугуїв, Чугуївське городище, Чугуєв город, Чюгуєв), м. 167–169, 171, 372–374
 Чуйкевич П. О., громадський діяч 458–459, 525, 671
 Чумаченко Віктор, вч. 605
 Чумаченко Э. Г., вч. 700
 Чуприна, гайдамака 456
 Чуприка Грицько, поет 100, 605
 Чуткий А., вч. 688–689
 Чюгуєв — див. Чугуєв

Ш

Шайноха К. (Szajnocha K.), вч. 604, 619
 Шамотульський Андрій, воевода 297
 Шамраєва (Грушевська) Г. С., вч. 629
 Шаравольський І. В., вч. 687
 Шараневич І., вч. 250, 264, 531, 672
 Шаргород, м. 661
 Шафонський О., вч. 630, 235
 Шафран Олекса, отаман 145
 Шахматов О. (Шахматов А. А.), вч. 193–194, 262–263, 280, 284, 621, 636, 688

Шашкевич Маркіян, громадський діяч 310
 Швейцарія 651
 Швеція (Шведське королівство) 49, 123, 128–129, 321, 323, 625
 Швидько А., вч. 596
 Шевельов Ю. (Шерех Ю.), вч. 605, 636, 716–717
 Шевченко Т.Г., поет 310, 330, 341, 387–390, 394, 396–397, 400–401, 404, 410–413, 415–422, 427, 437, 443, 446, 450, 452, 455, 460–461, 473–475, 480, 489–491, 493–494, 507, 514, 521–523, 525–526, 528, 580, 582, 666–668, 670, 696, 710–711
 Шегині, с. 59
 Шекспір (Шекспир) В., драматург 400, 515
 Шемберк, комісар 382
 Шемшученко Ю.С., вч. 630, 695
 Шенрок В., вч. 710
 Шептицький Андрей, митрополит 673
 Шереметьев Б., чиновник 674
 Шереметьев П., чиновник 674
 Шерех Ю. — див. Шевельов Ю.
 Шехтер С., вч. 135–137, 610
 Широкоград А.Б., вч. 653
 Шишманов І., вч. 259
 Шиян Р., вч. 598
 Шіллер Йоган (Шиллер Йоган), поет 403, 418
 Шлезьк — див. Сілезія
 Шлейніц, слуга 653
 Шлюсер, вч. 215, 623
 Шнайдер А., вч. 621
 Шотландія 45, 49
 Шпитковський І., вч. 676
 Шрадер О. (Schrader O.), вч. 203, 215–216
 Шрши — див. Херсонес
 Штирія — див. Каринтійська марка
 Штравс Йоган, композитор 401
 Штральзунд (Stralsund), м. 357, 359, 660
 Штрандман, домашній вчитель 446
 Штур Л., вч. 460
 Штутгарт, м. 267
 Шуйський Ю., вч. 619
 Шульгин Василь, громадський діяч 706
 Шульгин Віталій, вч., громадський діяч 575, 706
 Шульгин Я., вч. XVII–XVIII, 178, 531, 575–576, 578, 672, 705–707, 709
 Шульгини, рід 706
 Шульжичі, брати, шл. 22
 Шурликов С., вч. 638

Ш

Шавелев С.П., вч. 698
 Шебрешин, м. 25
 Шекатов А., вч. 235, 630
 Шербаківський Вадим, вч. 196, 621
 Шербаківський Д. (Шербаковський Д.), вч. XI, 175
 Шербань Т.О., вч. 616
 Шербина В., вч. 178, 183, 576, 705–706, 709
 Шербицька Людовіка (Szczerbicka L.), вч. 606–607

Щетинін, воевода 170
 Щирець, м. 69
 Щирський Іван, гравер 120, 608
 Щурат В., вч. 265, 664

Ю

Юго-Западна Русь — див. Малоросія
 Южная Двина, р. 415
 Южная Русь — див. Малоросія
 Южно-Русський край — див. Малоросія
 Юзефович М., колезький радник 364, 394–395, 397, 402, 405, 423, 425–426, 434–435, 438, 627
 Юрганов А.А., вч. 654
 Юрій Львович, руський король 306, 360, 660
 Юрій-Болеслав, кн. 316
 Юркевич А., вчитель 706
 Юркевич В., вч. 611
 Юстиніан, імператор 283, 642
 Юшков С., вч. 642

Я

Я.К. — див. Книш Я.
 Яблонів, с. 149, 153
 Яблоновський О. (Яблоновский А., Jabłonowski A.), вч. 84, 291, 600–601, 604, 613, 619, 644
 Явор Гжегож (Jawor G.), вч. 601
 Яворіське староство 25
 Яворницький Д. (Еварницький Д.), вч. 101, 120, 349, 535, 578, 675, 709
 Яворський І., вч. 658
 Яворський Стефан, церковний діяч 127, 610
 Ягайло, король 18–19, 27, 30, 287, 300, 648, 680
 Ягайловичі, династія 296–297
 Ягіч В., вч. 204, 262–263
 Ягоди, м. 45, 446
 Ядвіга, королева 18
 Якобій П.І. (Якобий П.И.), вч. 192, 195, 621
 Яковенко Валентин, вч. 388, 668
 Яковенко Н.М., вч. 600, 603–604, 613
 Яковлев А.І., вч. 183, 631, 664
 Яковлев Тимофій, отаман 156
 Якубовичева, поміщиця 393
 Якубовський І., вч. 644
 Якубовський Ян (Jakubowski J.), вч. XII, 292, 295, 645
 Якуш — див. Лисий
 Якшич Стефан, сербський воевода 652
 Яловичі, с. 227
 Ян Казимир (Казимир), король 381, 385
 Ян Ольбрахт, король 601
 Янчек А. (Janeczek A.), вч. 604, 660
 Янин В., вч. 642
 Янко Йозеф (Janko Josef), вч. 197, 205, 209, 212
 Янкулай, чиновник 397
 Януш Б., вч. 621
 Ярослав Володимирович Мудрий, кн. XI, 266–267, 269, 271–274, 278–280, 283, 314, 641
 Ярослав Осмомисл, кн. 303

Ярослав, м. 36
 Ярославичі, кн. 271, 279
 Ярославльська волость 27
 Ярош В. (Jarosz W.), вч. 291, 644
 Ясинський М. (Ясинский М.), вч. 260, 691
 Яснища, с. 26
 Ястребов В., вч. 259, 578, 709
 Яхя О., самозванець 218

А

Abrahamowicz Z., вч. 606
 Abramowicz Otton, польський діяч 368—370
 Adler K., вч. 651
 Albertrandi J., вч. 602
 Antoni I., вч. 600
 Antonowicz W. — див. Антонович В.
 Arlamowski K., вч. 597
 Athilius, вождь 118

В

Baranowski B. — див. Барановський
 Barber G.L., вч. 623
 Bardach J. — див. Бардах Ю.
 Bartoszewicz Juliusz — див. Бартошевич
 Barwiński B. — див. Барвінський Б.
 Barwiński E. — див. Барвінський О.
 Beer A., вч. 624
 Belz — див. Белз
 Bendza M., вч. 591
 Bertramus — див. Бертрам
 Bielowski August, вч. 675
 Bielski — див. Бельський М.
 Bobryki, с. 89
 Bondarenko, герой пісні 367
 Boniecki — див. Бонецький
 Boratyński L., вч. 656
 Borschak E., вч. 631
 Bostel F. — див. Бостель
 Branicki Franciszek Ksawery — див. Браницький
 Brückner — див. Брікнер
 Brzeg, м. 41
 Bury — див. Бюрі

С

Carograd — див. Константинополь
 Chamic Antoni — див. Хамець
 Charewiczowa J., вч. 597—598
 Charrière E., вч. 113, 607
 Chirovsky N., вч. 596
 Chodorowicz, шл. 367
 Chodyncki K. — див. Ходиніцький
 Ciechanowicz J., вч. 591
 Ciołek Erazm — див. Цюлек
 Corfus I. — див. Корфус
 Cressus, античний діяч 118
 Czarnobyl — див. Чорнобиль
 Czartoryski R.W., вч. 693
 Czeppe M., вч. 654
 Czoernig Karl — див. Черніг
 Czubek Jan, вч. 9, 593

D

Daszkiewicz Ja. — див. Дашкевич Я.
 Dąbkowski P., вч. 597
 Demetrykiewicz W. — див. Деметрикевич
 Deruga A., вч. 592
 Długosz T., вч. 624
 Dłuski Marcin — див. Дулський
 Dopsch — див. Допш
 Dubiecki M. — див. Дубецький
 Dziewoczka — див. Онисифор Дівочка
 Dziubiński A., вч. 597—598
 Działaj Jan, педагог 370

E

Eisenstadt — див. Зеліане
 Engel J. — див. Енгель
 Espada M., вч. 660
 Essar D.F. — див. Ессар
 Ewers J.Ph. — див. Еверс

F

Filipczak-Kocur A., вч. 625
 Finkel L. — див. Фінкель
 Flandria — див. Фландрія
 Florena Nikolaus L., вч. 682
 Franko I. — див. Франко І.

G

Galicja — див. Галичина
 Gałac — див. Галяц
 Gdańsk — див. Гданськ
 Gieysztor A., вч. 647
 Goetz L.K. — Гец
 Gonta — див. Гонта
 Grzybowski S., вч. 647
 Gubernatis A. de, вч. 546, 682
 Guldon Z., вч. 603

H

Hadiacz — див. Гадяч
 Hector, античний герой 118
 Helcel A.Z., вч. 674
 Helga — див. Олег Віщий
 Hirschberg A. — див. Гіршберг
 Horn M. — див. Горн
 Hoszowski S., вч. 598
 Hronia — див. Груня

I

Isajewicz — див. Ісаєвич
 Iugurth, античний діяч 118

J

Jabłonowski A. — див. Яблоновський
 Jakubowski J. — див. Якубовський
 Janas E., вч. 591
 Janeczek A. — див. Янечек
 Janko J. — див. Янко
 Jarosz W. — див. Ярош В.
 Jawor G. — див. Явор
 Jensen — див. Єнсен

K

Kadlec — див. Кадаець
 Kaszewski K., вч. 693
 Kieniewicz S., вч. 661, 663
 Kijów — див. Київ
 Kluczycy F., вч. 675
 Kłaczewski W., вч. 591
 Knot A., вч. 646
 Kolankowski L. — див. Колянковський
 Konarski S., вч. 693
 Konicki Ludwik, шл. 367
 Koniecpolski Stanisław — див. Конєцпольський
 Koniuszkowski Adam, шл. 361
 Koporczyński W., вч. 662
 Korzeniowski Joseph — див. Коженьовський
 Korzon T. — див. Корзон
 Krasicki — див. Красицький
 Kraszewski J.I., вч. 370, 655
 Krček Fr. — див. Крчек
 Kruszewski Mihaylo — див. Грушевський М.
 Krym — див. Кримське ханство
 Krzyżanowski F.-J., вч. 594
 Kunwaldski J., видавець 607
 Kutrzeba S. — див. Кутшеба
 Kwak J., вч. 625

L

L.T. — див. Любомирський
 Lachowicz S. — див. Ляхович
 Langem S., вч. 651
 Lecejewski J. — див. Лецевський
 Lemberg — див. Львів
 Lemercier-Quelquejau S., вч. 604
 Levicki J. — див. Левицький Йосип
 Lewicki S., вч. 598
 Lipiński W., вч. 608—609
 Lippert Julius — див. Липперт
 Lippoman Jan — див. Липпоман
 Liske Ksawery (Liske X.) — див. Ліске
 Litwin H. — див. Літвін
 Lubomirski J.T. — див. Любомирський
 Lukas S. — див. Люкас
 Lutenka — див. Лютенка
 Lutskey Michael — див. Лучкай
 Lwów — див. Львів

Ł

Łempicki S., вч. 644
 Łempkowski E., вч. 593
 Łoziński W. — див. Лозинський Владислав
 Łukac R., вч. 661

M

Magocsi Paul — див. Маґочі
 Malinowski M. — див. Малиновський М.
 Marquart — див. Маркварт
 Martynowicz, шл. 370
 Mayer E. — див. Майєр

Mioduszewski A. — див. Мйодушевський
 Montalembert Ch. — див. Монтальябер
 Müllenhoff — див. Міленгоф
 Myrgrad — див. Миргород

N

Nicolaus — див. Миколай Русин
 Niederle L. — див. Нідерле
 Niesiecki — див. Несецький
 Nitsch K., вч. 645
 Nouak — див. Новак

O

Ochocki J.D., вч. 655
 Odessa — див. Одеса
 Ogonowski E. — див. Огоновський
 Ohloblyn O. — див. Оглоблин О.

P

Padlewski W., громадський діяч 369—370
 Papée F. — див. Папе
 Paprocki B. — див. Папроцький
 Páras, край 138
 Peisker — див. Пайскер
 Pelenska C., вч. 608
 Pernal A.B. — див. Перналь
 Piekosiński Franciszek, вч. 675
 Piontek Maciej — див. Пйонтек
 Podroźna, мікротопонім 596
 Polska — див. Польща
 Pontus, шл. 368
 Poppe A. — див. Поппе
 Przeździecki A. — див. Пшездзєцький
 Przyboś A. — див. Пшибось
 Przyłęcki S. — див. Пшіленцький
 Psel — див. Псел
 Pułaski K. — див. Пуласький

R

Rachwał F., вч. 624
 Raczyński Edward — див. Рачинський
 Raffalovich G. — див. Рафалович
 Raszawka, м. 86
 Rawita-Cawtoński Fr. — див. Равіта-Гавронський
 Reutz A. — див. Рейц
 Rozna — див. Ріжна
 Rożwola — див. Рожна Воля
 Rus — див. Русь
 Ryłski Tadeusz — див. Рильський

S

Schrader — див. Шрадер
 Serby — див. Серби
 Serczyk W., вч. 603
 Seredyka J., вч. 625—627
 Sergeievitch — див. Сергеевич
 Sitschynskyj V. — див. Січинський
 Słobodki Kamienne, с. 89
 Słaponowicze, с. 367

Spectator, вч. 691
 Sroczyński Korneliuz — див. Сорочинський
 Starowolski — див. Старовольський
 Stralsund — див. Штральзунд
 Struminski B. — див. Струмінський
 Szajnocha K. — див. Шайноха
 Szczerbicka L. — див. Щербицька
 Szczygieł R., вч. 597
 Szujski J., вч. 646

Ś

Śródka A., вч. 663
 Świerzawski A., вч. 592

T

Tabiś J., вч. 663
 Tadzio — див. Рильський
 Theophanus — див. Теофан
 Throia, м. 118
 Tobien E.S. — див. Тобін
 Tretiak Józef — див. Третяк
 Tshernigov-Hewer — див. Чернігівське князівство
 Turowski K.J., вч. 646

U

Ukraina — див. Україна
 Ungerheuer M., вч. 597
 Urban W., вч. 647

V

Vályi Félix — див. Вали
 Vetulani A., вч. 644

W

Warszawa — див. Варшава
 Waśniewska, шл. 369
 Waśniewski, шл. 368
 Wawryńczuk A., вч. 597
 Welyczenko S., вч. 598
 Węgry — див. Угорщина
 Wisłocki W., вч. 117
 Wolff — див. Вольф

Z

Zagórski Jan, шл. 367
 Zęba A., вч. 663
 Zubyk R., вч. 597

СПИСОК СКОРОЧЕНЬ

вч. — вчений
 м. — місто
 с. — село
 шл. — шляхтич
 кн. — князь
 помиак. — помиаково

св. — святий
 суч. — сучасний
 р. — ріка
 р-н — район
 бібл. — біблійний

ЗМІСТ

с. тексту с. ком.

<i>М.КАПРАЛЬ, А.ФЕЛОНЮК. Передреволюційне десятиліття великого історика України (1906—1916) . . . . .</i>	<i>V</i>	
Розділ I. ІСТОРИЧНІ ДОСЛІДЖЕННЯ	1	
До біографії митрополита Онисифора Дівочки	3	590
З облоги Белза в 1352 р.	7	592
Одна з українських колекцій	8	593
Рожне поле	11	594
Студії з економічної історії України	13	596
Господарство польського магната на Задніпров'ї перед Хмельниччиною	76	602
Байда-Вишневецький в поезії й історії	90	604
Сучасна вірша про неволю Вишневецького	116	606
До портрета Мазепи	120	607
Ще до портрета Мазепи.	122	608
Шведсько-український союз 1708 р.	123	609
Новий хозарський текст про війни Олега	135	610
Український рух на схід. Розселення за московською границею до 1648 р.	140	611
Розділ II. ОГЛЯДИ, РЕЦЕНЗІЙНІ СТАТТІ, ЕНЦИКЛОПЕДИЧНІ ГАСЛА	173	614
Коли сфабрикована грамота Любарта луцької катедри?		
Критична замітка	175	614
Українське наукове товариство в Києві й його наукове видавництво	177	615
Володимир Антонович, основні ідеї його творчості і діяльності	185	616
До питання про розселення в'ятчів. Кілька заміток з приводу новіших праць	192	621
Лопушанський "Святовид"	196	621
Нові конструкції початків слов'янського і українсько-руського життя. Критичні замітки	197	622
Останні випуски праці проф. Жуковича про релігійні відносини XVII в.	217	624
Останні томи "Архива Юго-Западной России"	224	627
Розвиток українських досліджень у XIX столітті і вияви у них основних питань українознавства	229	628
Нові гіпотези з історії староруського права. Критичні замітки з приводу праці К.Л.Геца	266	641
Новіша література по історії В[еликого] кн[язівства] Литовського. Критичний огляд	285	643
Короткий огляд української історії	303	647
Українська справа в її історичному розвитку	312	649
Глинський Михайло Львович	338	651
Гонта	340	654

Запоріжжя і Запорізька Січ (Січа)	342	656
[Виступ на загальних зборах НТШ 30 квітня 1907 р.]	350	657
[Виступ на загальних зборах НТШ 12 травня 1909 р.]	352	658
Розділ III. АРХЕОГРАФІЧНІ ПУБЛІКАЦІЇ ТА ПЕРЕДМОВИ	355	659
Лист Володимирської громади з 1324 р. (Факсиміле листа й печатки)	357	659
Матеріали до історії Коліївщини. IV. Оповідання очевидця про смерть Гонти	361	660
Три листи Волод[имира] Антоновича до Антонія Мйодушевського	364	662
Записка Гендльовіка про банатських запорожців	371	664
До історії Остриянинової еміграції. Постриження вдови Остриянина в Москві	372	664
Історія Хмельниччини, списана Силуяном Мужилівським в лютім 1649 р.	376	665
Матеріали до історії Кирило-Мефодіївського братства. Признання кирило-мефодіївців	387	665
Вступне слово [до т. LXIX “Записок НТШ”]	529	671
Передне слово [до: Свендцький І. Опис рукописів народного дому]	531	671
Передмова [до т. ХСІІ “Записок НТШ”]	533	673
Від комісії [Передмова до т. VIII “Жерел”]	534	674
Від комісії [Передмова до т. ХХІІ “Жерел”]	538	677
Розділ IV. НЕКРОЛОГИ	539	678
Богдан Бучинський. Посмертна згадка	541	678
Пам’яті Никандра Молчановського	543	680
Петро Голубовський. Некролог	550	684
Микола Дашкевич. 1852—† 20.I.1908	553	687
Пам’яті Володимира Антоновича	558	691
Кн[язь] Ян-Тадеуш Любомірський. (Некролог)	560	693
Ф. Леонтович—В. Ключевський—Д. Самоквасов. (Некрологічні замітки)	562	694
В. І. Сергеевич. Посмертна згадка	568	701
Пам’яті Євгена Голубінського	570	702
Пам’яті Якова Шульгина	575	705
Пам’яті Миколи Лисенка. Промова Мих[айла] Грушевського	579	709
Іван Филевич. Некрологічна замітка	584	713
Костянтин Михальчук	587	716
Пам’яті Володимира Лозинського	589	719
КОМЕНТАРІ	590	
СПИСОК ЦИТОВАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ	720	
ПОКАЖЧИК	726	
ПОЯСНЕННЯ СЛІВ	753	

НАУКОВЕ ВИДАННЯ

Грушевський Михайло Сергійович

Твори: У 50 томах

Том 8

Серія “Історичні студії та розвідки (1906—1916)”

Редактор *Л.Веремієнко*
Художнє оформлення *С.Іванов*
Технічний редактор *С.Довба*
Коректори *М.Ломеха, Б.Павлів, О.Тростянин*

Здано на складання 21.02.2006. Підп. до друку 17.11.2006.
Формат 70x100¹/₁₆. Папір офс. Гарн. Academy. Офс. друк. Умовн. друк. арк. 62,56.
Умовн. фарбовідб. 62,98. Обл.-вид. арк. 55,00. Наклад 5000 прим.
Свідоцтво держ. реєстру: серія ДК № 2980. Вид. № 14. Зам. 432-7.

Державне підприємство “Всеукраїнське спеціалізоване видавництво “Світ”
79008 м. Львів, вул. Галицька, 21
www.dsv-svit.lviv.ua; e-mail: office@dsv-svit.lviv.ua

Друк на ВАТ “Львівська книжкова фабрика “Атлас”
75005 м. Львів, вул. Зелена, 20

Грушевський М.С.

Г 91 Твори: У 50 т. /Редкол.: П.Сохань, Я.Дашкевич, І.Гирич та ін.;
Голов. ред. П.Сохань. — Львів: Світ, 2002 —
Т. 8: Серія “Історичні студії та розвідки (1906—1916)”. — 2007. —
776 с.

ISBN 978-966-603-223-5; 978-966-603-484-0 (т. 8).

Восьмий том зібрання праць М.Грушевського продовжує серію “Історичні студії та розвідки” і охоплює період 1906—1916 рр. У томі вміщені численні історичні статті, огляди, рецензії, археографічні передмови та публікації вченого, некрологи й посмертні згадки про істориків, суспільних діячів — сучасників М.Грушевського.

Видання розраховане для істориків, етнографів, філологів та всіх, хто цікавиться історією України.

ББК 63.3 (4 УКР)

ISBN 978-966-603-223-5

ISBN 978-966-603-484-0 (т. 8)